

Bilag 2 - Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

Natura 2000-område: 77 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Habitatområde: 66 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1096 Bækklampret

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Grødeskæring i vandløb	Miljøvenlig vandløbspleje	☒	☐	☐	☐	Reduceret grønnskæring Tiltag via vandplanlægningen
Belastning med organisk stof	Reduktion af tilledning af organisk stof	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Tiltag via vandplanlægningen

Habitatområde: 66 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1355 Odder

Vurderet Gunstig

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Rusedrukning	Afhjælpning af negative fysiske påvirkninger	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Forstyrrelser	Beskyttelse mod forstyrrelser	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Forstyrrelsesfrie områder

Natura 2000-område: 77 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Habitatområde: 66 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Tilgroning	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Vandhulsrestaurering
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter Tiltag via vandplanlægningen
Andehold	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Begrænsning el. ophør af drift
Oversvømmelse med næringsrigt vand	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Etablering af vådområder og søer
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Randzoner Tiltag via vandplanlægningen

Natura 2000-område: 77 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Habitatområde: 66 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

3160 Brunvandede søer og vandhuller

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Randzoner Tiltag via vandplanlægningen

Habitatområde: 66 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

3260 Vandløb med vandplanter

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Grødeskæring i vandløb	Miljøvenlig vandløbspleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Reduceret grødeskæring Tiltag via vandplanlægningen
Sandvandring	Afhjælpning af negative fysiske påvirkninger	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Tiltag via vandplanlægningen
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Tiltag via vandplanlægningen
Vandløbsoprensning	Miljøvenlig vandløbspleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Tiltag via vandplanlægningen

Natura 2000-område: 77 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Habitatområde: 66 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning Høslet
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter Tiltag via vandplanlægningen
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning Afskæring af dræn og grøfter Høslet Etablering på §3-arealer Tiltag via vandplanlægningen

Natura 2000-område: 77 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Habitatområde: 66 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

7140 Hængesæk og andre kærsmfund
dannet flydende i vand

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Høslet
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter Tiltag via vandplanlægningen
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning

Natura 2000-område: 77 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Habitatområde: 66 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Udpegningsgrundlag:

7230 Riggkær

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning Høslet
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter Tiltag via vandplanlægningen
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Bekæmpelse af invasive arter
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter Afgræsning Høslet Etablering på §3-arealer

Natura 2000-område: 77 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Fugleområde: 44 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Rørhøg

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Forstyrrelser	Beskyttelse mod forstyrrelser	☒	☐	☐	☐	Forstyrrelsesfrie områder

Fugleområde: 44 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Isfugl

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☒	☒	☐	☐	Ændret vedligeholdelse af vandløb
Forstyrrelser	Beskyttelse mod forstyrrelser	☒	☐	☐	☐	Forstyrrelsesfrie områder

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

Miljørapport for N77 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Den enkelte naturplan skal ifølge lov nr. 1398 af 22. oktober 2007 om miljøvurderinger af planer og programmer have sin egen miljørapport. Rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af bilag 1 i loven.

a) Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af 1) en basisanalyse, 2) en målsætning af det enkelte område, 3) et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse. Der er udarbejdet en overordnet målsætning for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Indsatsprogrammet angiver både generelle og konkrete retningslinjer for den forvaltning, der skal implementeres i 1. planperiode (6 år og 12 år for fredskovspligtige arealer) startende fra 2010. Endelig er der en kort beskrivelse af sammenhæng til vandplanen og et oversigtsskema, der opsummerer Natura 2000-planen jf. naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Formål

Planens mål på sigt er skitseret nedenfor. Indsatsen i 1. planperiode skal sikre eksisterende naturværdier på udpegningsgrundlaget og starte en proces, der genopretter akut truet natur under hensyntagen til eventuelle modstridende naturinteresser. For området gælder følgende overordnede målsætning:

Det overordnede mål er, at områdets kærnatur på sigt skal sikres som et naturområde præget af store, sammenhængende lysåbne og artsrige naturarealer omkring Gudenåens naturligt slyngede forløb med plads til større forekomster af sammenhængende pilekrat – og med store velegnede levesteder for områdets yngle- og trækfugle. Vandløbsstrækninger sikres en gunstig bevaringstilstand. De truede naturtyper i området, tidvis våde enge og rigkær prioriteres højt, begge naturtypers areal øges, og der skabes sammenhæng mellem forekomsterne.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder.

Relevante planer

Der er i området indgået i alt 185 MVJ-aftaler på i alt 362 ha (tal fra 2006). Der er fortrinsvis tale om aftaler om græsning og/eller slæt. De fleste aftaler er 5-årige, men der er også 20-årige aftaler, hvoraf 6 drejer sig om udtagning af produktion. Langt de fleste aftaler er uden brug af kvælstofgødning, men i 38 aftaler må der bruges reduceret mængde kvælstofgødning.

Der har i en lang årrække været foretaget mindre projekter med rydning af pileopvækst med efterfølgende hegning og afgræsning i samarbejde mellem lodsejere, amt, kommune og Skov- og Naturstyrelsen. Bl.a. er der opsat et fugletårn og oprettet et græsningslaug i Uldum Kær. Projekterne er fortrinsvis sket i Uldum Kær og i Ølholm Kær.

Fra 2007-2010 blev der bevilget 8. mio. kr. til et naturgenopretnings-projekt i Uldum Kær. Projektet var et samarbejde mellem Hedensted Kommune og Skov- og Naturstyrelsen.

Projektet har haft 4 overordnede mål:

- At bidrage til gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper.*
- At forbedre de fysiske forhold i vandløbene.*
- At fjerne kvælstof og fosfor fra vandløbssystemet.*
- At skabe bedre muligheder for den rekreative benyttelse.*

Det samlede projekt var underopdelt i 4 delprojekter: Vandløbsprojektet, Rydningsprojektet, Stiprojektet og Formidlingsprojektet.

Vandløbsprojektet omfattede:

- genslyngning af Gudenåen nedstrøms Tørring for at skabe større vandløbsvariation og større biodiversitet,*
- genslyngning af Ølholm Bæk for at skabe større vandløbsvariation og større biodiversitet,*
- sikring af øget vinteroversvømmelse af de ånære engarealer for at skabe bedre forhold for rastende vand- og vadefugle,*
- sikring af mere effektiv fjernelse af vand fra engene for at sikre en optimal græsningsdrift/pleje i vækstsæsonen,*
- etablering af fladvander langs Gudenåen for at give øget opholdstid for åvandet med henblik på fjernelse af N og P fra åvandet.*

Rydningsprojektet omfattede:

- fjernelse af pilekrat i en zone omkring Gudenåen for at genskabe det åbne ådalslandskab i de centrale dele af Uldum, Hjortsvang og Åle Kær og for at få genskabt store græsningsflader, så arealerne kan fastholdes som lysåbent græsningsland,*
- fjernelse af egnsfremmede træer og buske omkring de tørvegrave, der ligger tættest på Gudenåen i Uldum Kær for også at lysne tørve-gravene op.*

Stiprojektet omfattede:

- etablering af et sammenhængende stisystem, som forbinder de omliggende kærbyer. Stierne laves så de er egnede som vandre- og cykelstier og med tilknytning til eksisterende kærveje. Stierne forsynes med skilte med afstande til kærbyerne,*
- etablering af parkeringsfaciliteter, toiletfaciliteter, shelter og han-dicapfiskerampe.*

Formidlingsprojektet omfattede:

- opstilling af 3 udsigts/fugletårne med tavler om kærrets fugleliv,*
- opstilling af informationstavler langs stisystemet og ved tårnene, som fortæller om kærrets natur, geologi og kulturhistorie,*
- opstilling af stortavler i/ved kærbyerne som fortæller om kærret.*

Derudover er der hegnet og ryddet et areal i Tørring Kær for at naturgenoprette et rigkærsområde med bl.a. maj-gøgeurt og engblomme, så arealet er sikret afgræsning.

Projektet er afsluttet i sommeren 2010.

Natura 2000-områderne vil fremgå af landsplandirektivet (de tidligere regionplaner). Disse skal indeholde retningslinjer i overensstemmelse med bekendtgørelsen om udpegning og administration

af internationale beskyttelsesområder nr. 408 af 1. maj 2007. Det betyder, at landsplandirektivet skal indeholde retningslinjer, der i overensstemmelse med direktivforpligtelserne kan understøtte områdernes bevaringsmålsætninger. Landsplandirektivet indeholder derfor ikke udlæg af nye arealer til byzone, sommerhusområde, nye større vejanlæg, øvrige trafik og tekniske anlæg eller væsentlige udvidelser eller nye områder til råstofindvinding på land mv., mens der kan være retningslinjer, der bidrager til at sikre naturforholdene, jf. bestemmelser i bekendtgørelsens § 5.

Der vil derfor ikke med Natura 2000-planens bevaringsmålsætninger og retningslinjer for den efterfølgende kommunale planlægning være modstrid mellem den og landsplandirektivet.

b) Nul - alternativ

En række naturtyper og levesteder for arter kræver vedvarende drift for at sikre og opretholde gunstig bevaringsstatus det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre i ugunstig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse. Planen vil sikre fortsatte levesteder for odder.

Hvis ikke planen for 1. planperiode iværksættes, vil arealreduktion/fragmentering af arealerne af tidvis våd eng og rigkær fortsætte. Naturtypernes tilknyttede plante- og dyrearter har derved en øget risiko for at uddø, fordi de beskedne arealer ikke kan opretholde så mange og så store bestande af de forskellige arter, og fordi de isolerede forekomster forringer arternes spredningsmuligheder. Selv om der skønnes at være et stort område egnet for odderen, er den generelt truet af fragmentering af sine levesteder.

Næringsstofbelastning med kvælstof fra luften vil fortsat overskride den laveste ende af tålegrænseintervallet for alle brunvandede søer, tidvis våde enge, hængesække samt rigkær. Næringsstofbelastningen af de næringsrige søer og vandløbene vil fortsat ske fra spredt bebyggelse og landbrugsområder samt fra udsætning og fodring af ænder. Den dårlige tilstand vil også fortsætte for søerne og de laveste eng- og kærarealer, som tilføres næringsstoffer fra Gudenåen, når den oversvømmer kærområdet. Den fortsat forringede vandkvalitet i vandløbene kan fortsat påvirke larveopvækstpladserne for bæklampret negativt.

På nogle af rigkærsarealerne vil der fortsat blive gødsket og sprøjtet.

Tilgroning med rørskov og flydebladsvegetation vil fortsat udgøre en trussel for de næringsrige søer, ligesom tilgroning med høje græsser og urter samt med vedplanter fortsat vil være en trussel mod tidvis våd eng, hængesæk samt rigkær. Rørhøg kan fortsat trues af opvækst af træer i rørskoven, som er dens yngleområde.

Uhensigtsmæssig hydrologi som følge af dræning og/eller grøfter vil fortsat være en trussel mod tidvis våd eng, hængesæk samt rigkær, men også mod de næringsrige søer, hvor sænkning af vandstanden medfører en hurtigere tilgroning af vandfladen.

Uhensigtsmæssig drift af vandløbene, som mange steder er regulerede, hvilket hæmmer deres naturlige fysiske variation, og som bl.a. kan forringe dannelsen af egnede redelokaliteter for isflugt med behov for erosion af vandløbsbrinker, vil fortsætte. I de fleste af vandløbene vil der fortsat være betydelige problemer med sandvandring. Fysisk påvirkning i form af grødeskæring og bundoprensning vil fortsat modvirke udvikling af artsrige plantesamfund i vandløbene og forringe vandløbene som levested for bæklampret og fourageringssted for odder.

Invasive arter som glansbladet hæg, japansk pileurt, japansk hestehov, rød hestehov og vandpest vil fortsat være et problem i området.

Forstyrrelser i form af menneskelig færdsel tæt på yngleområdet vil fortsat påvirke flere fuglearter, herunder rørhøg og isfugl, samt odderen.

Bevaringsstatus er gunstig eller vurderet gunstig for:

- *Odder, idet arten er vurderet at have en stabil eller stigende bestand i området.*

Bevaringsstatus er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- *Brunvandede søer på grund af stor næringsstofbelastning.*
- *Næringsrige søer på grund af stor belastning af næringsstoffer, dårlig hydrologi og tilgroning.*
- *Vandløb med vandplanter, da der er forringelser af den fysiske tilstand og den naturlige dynamik, der sker sandvandring, der skæres grøde og oprensnes, og der sker belastning med næringsstoffer.*
- *Tidvis våd eng på grund af tilgroning, udtørring, næringsstof-belastning fra luft og grund- og overfladevand samt fragmentering.*
- *Hængesæk på grund af tilgroning, hydrologi samt nærings-stofbelastning.*
- *Rigkær på grund af tilgroning med pilekrat, dræning, nærings-stofbelastning fra gødskning, fra luft og grund- og overfladevand, invasive arter som glansbladet hæg samt fragmentering.*

Bevaringsstatus er ukendt for:

- *Bæklampret, rørhøg og isfugl. Arterne er registreret i området, men bestand og bestandsudvikling kendes ikke.*

c) Miljøforhold i områder der kan blive berørt

Forekomsten af tidvis våd eng og rigkær skal udvides og sammenkædes, hvor det er naturmæssigt muligt. De samlede arealer øges på sigt med henholdsvis 60 ha og 25 ha. Øgning af arealerne vil fortrinsvis ske på nu gødskede arealer samt på arealer, som er tilgroet med pil.

d) Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er systematisk beskrevet i planen. Planens mål er, at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

e) Internationale miljøbeskyttelsesmål

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven. Planen vil sikre, at areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede

naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i statens retningslinjer for 1. planperiode. For Uldum Kær gælder:

- 1.1 *Reduktion af kvælstof-deposition på områdets habitatnaturtyper forventes at ske gennem en kommende ændring af husdyrgodkendelsesloven jf. regeringsudspillet Grøn Vækst, april 2009. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til typerne reduceres, herunder fra dræntilløb, dyrkede marker, overfladevand, spildevand og fodring. For større søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanen.*
- 1.2 *Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi i næringsrige søer, brunvandede søer, vandløb, tidvis våd eng, hængesæk og rigkær.*
- 1.3 *De terrestriske naturtyper skal sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje, og vandløb med vandplanter sikres gode fysiske og kemiske forhold samt kontinuitet.*
- 1.4 *Der sikres velegnede levesteder med tilfredsstillende fourageringsmuligheder for bæklampret, odder, rørhøg og isfugl.*
- 1.5 *Der sikres levesteder med individuel hensyntagen til den enkelte arts sårbarhed over for forstyrrelser for odder, rørhøg og isfugl.*
- 1.6 *Invasive arter som glansbladet hæg, japansk pileurt, rød hestehov og japansk hestehov bekæmpes, og deres spredning forebygges så vidt muligt og vha. bedst kendte metode.*

I henhold til vandplanen vil en gennemførelse af planen for hovedvandopland Randers Fjord under vandrammedirektivet vurderes at indebære, at følgende del af Natura 2000-planens indsatsprogram bliver udført:

- *Reduktion af tilførsel af næringsstoffer til vandløb og søer.*
- *Sikring af gode fysiske forhold i vandløb.*

f) Planens indvirkning på miljøet

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovens bilag 1f, i de tilfælde hvor de vurderes at være af væsentlig betydning.

<i>Planens indvirkning på</i>	<i>Påvirkes</i>	<i>Ingen påvirkning</i>	<i>Redegør for indvirkning</i>
Biologisk mangfoldighed	x		Sikring og forbedring.
Befolkningen	x		De rekreative oplevelser i tilknytning til området sikres eller forbedres via et forbedret naturgrundlag.
Menneskers sundhed	x		Nedsat næringsstofbelastning betyder forbedrede levevilkår for fisk og skaldyr i Gudenåen. Forbedrede rekreative oplevelser har indirekte positiv indflydelse på menneskers sundhed, idet den rekreative udnyttelse må forventes at stige.

Fauna og flora	x		Sikring og forbedring. Understøtter udpegningsgrundlagets arter og naturtyper samt habitatdirektivets bilag IV-arter i området. Understøtter endvidere en lang række andre arter af planter, dyr og fugle.
Jordbund	x		De steder, hvor der genskabes tidvis våd eng og rigkær, vil frøpuljen og formentlig også jordens surhedsgrad ændre sig.
Vand	x		Er redegjort for – se i øvrigt vandplan for hovedvandopland Randers Fjord.
Luft		x	
Klimatiske faktorer	x		Den ændrede bevoksning fra pilesump til tidvis våd eng eller rigkær medfører, at mikroklimaet ændrer sig, formentlig med mindre luftfugtighed og større forskel i lufttemperatur til følge.
Materielle goder		x	
Landskab	x		Et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper fastholdes og udbygges. Fragmentering af landskabet imødegås.
Kulturarv, herunder kirker		x	
Arkitektonisk arv		x	
Arkæologisk arv		x	

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

g) Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen statens retningslinjer. Fragmentering af naturtyper og levesteder er imødegået ved genskabelse af tidvis våd eng og rigkær.

Følgende konkrete tiltag er planlagt.

Sigtelinie 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter

- 2.1 *Arealerne med tidvis våd eng og rigkær søges udvidet og sammenkædet, hvor det er naturmæssigt muligt (se pkt. 4.1)*
- 2.2 *Sammenhængende levesteder og spredningsmuligheder for odderen sikres ved at sikre fungerende faunapassage-forhold for odderen ved større, trafikerede vejanlæg, der overskærer artens naturlige spredningskorridorer i og umiddelbart uden for Natura 2000-området.*

Sigtelinie 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen

- 3.1 *Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen, sikres mod ødelæggelse.*

Sigtelinie 4. Særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare

4.1 Arealet af tidvis våd eng søges øget med i størrelsesordenen 30-36 ha, og arealet af rigkær søges øget med i størrelsesordenen 10-12 ha ved at indføre hensigtsmæssig, sammenhængende drift på arealer med potentiale for naturtypen. Forøgelsen foregår om muligt således, at fragmenteringen af eksisterende naturarealer nedsættes.

Der udarbejdes handleplaner og vælges virkemidler af kommunerne og Skov- og Naturstyrelsen m.fl. indenfor rammerne af indsatsprogrammet.

h) Grundlag for prioriteringer og valg

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremme den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper/arter. For området er der foretaget følgende valg:

Ved planlægning af naturforvaltningsprojekter kan der fremkomme modstridende interesser, som skal afvejes mod hinanden. Sikring af muligheden for en forbedret afgræsning af kærerne vægter her højt, ligesom forstyrrelse af ynglende og rastende fugle skal sikres undgået, når der planlægges forøgede muligheder for den rekreative udnyttelse, herunder stier.

i) Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA og DEVANO overvågningsprogrammer. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen – udarbejdet i forbindelse med naturplanen - udgør det nuværende videns grundlag for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med naturplanlægningen. Analysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

j) Ikke teknisk resume

I medfør af lov nr. 1398 af 22. oktober 2007 er der foretaget en miljøvurdering. Planen vil sikre eller forbedre bevaringsstatus for områdets udpegningsgrundlag og den biologiske mangfoldighed generelt samt et sammenhængende og varieret landskab.

Områdets kærnatur skal således på sigt udgøre et naturområde præget af store, sammenhængende lysåbne og artsrige naturarealer omkring Gudenaens naturligt slyngede forløb. Planens gennemførelse vil ikke få negative konsekvenser for nogle af de øvrige naturtyper og arter, der udgør områdets udpegningsgrundlag.

Planens gennemførelse vurderes tilsvarende ikke at få negative konsekvenser for bilag IV arter i området, herunder sandsynligvis flere arter flagermus og spidssnudet frø, samt for eventuelle rød- og gullistede plantearter.

Hvis ikke planen iværksættes, vil tilgroningen, herunder også af invasive arter, fortsætte og medføre en forringet status for de prioriterede dele af områdets udpegningsgrundlag.

Det overordnede mål for vandløbsstrækninger og næringsrige søer er, at de skal være i gunstig bevaringstilstand.

Planen betyder, at de rekreative oplevelser i tilknytning til området forbedres via et forbedret naturgrundlag, nedsat næringsstofbelastning via vandplanen og bidrager til at forbedre akvatiske ressourcer nedstrøms.

NOTAT

vedrørende høringssvar til Natura 2000-plan 2010-2015 inkl. miljørapport (SMV)

*Forslag til Natura 2000-plan nr. 77
Habitatområde H66
Fuglebeskyttelsesområde F44*

Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Udkast til Natura 2000-plan blev annonceret i ekstern høring den 4. oktober 2010. Høringsfristen udløb den 6. april 2011.

Høringsmateriale, høringssvar og høringssnotater kan ses på
http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/Natura2000/Natura_2000_planer/
Og
<http://websag.mim.dk/HoeringVandOgNatur2010/WebSider/visalle.aspx>

Forslag til Natura 2000-plan er annonceret offentligt og desuden sendt i høring hos relevante myndigheder (jf. miljømålsloven § 43 og bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplaner § 5).

Naturstyrelsen har modtaget i alt 1650 høringssvar vedrørende de enkelte Natura 2000-planer, og dertil omkring 300 mere generelle høringssvar vedrørende vand- og naturplanlægningen. De generelle høringssvar er sammenfattet i et samlet notat, der kan ses på www.nst.dk

Til Natura 2000-plan nr. 77 er der modtaget i alt 6 høringssvar, hvoraf en dog er en genganger (se sidst i dette notat for en oversigt).

Svarene har især berørt følgende punkter:

- 1. Prioritering af mål. Manglende prioritering af hængesæk og brunvandet sø*
- 2. Konkrete målsætninger ang. områdets kvælstofproblemer, afvandingsproblematikken og høslæt/græsning på engarealerne mangler*
- 3. Forslag til at øge afgræsning i området*
- 4. Trusler herunder forstyrrelser. Forstyrrelse fra jagt fylder for lidt i planen, ønske om jagtfrie kernearealer*

Yderligere har høringssvarene berørt følgende emner, hvortil der henvises til det generelle høringssnotat (kan findes på ovenstående link):

- 5. Klimahensyn i Natura 2000-planerne. Klimaforandringsaspektet, som er specielt vigtigt for dette område, mangler helt i planen*
- 6. Udpegningsgrundlag og afgrænsning. Svaghed at kun få arter uden for udpegningsgrundlaget nævnes. For skarpe afgrænsninger af områder og dermed også af indsatsområder er uhensigtsmæssigt*
- 7. Målsætning*

8. *Høringsprocessen indtil nu*
9. *Virkemidler herunder tilskudsordninger for dårlige.*
10. *Afstemning af ambitionsniveau, da oprindelig 6-års plan nu reel er 4-årig*
11. *Kommunernes økonomi utilstrækkelig til det forberedende arbejde med plejeindsats*
12. *Kommentarer til trussel- og forstyrrelsesvurderinger. Ved indsats skal ses på det samlede trusselsbillede*
13. *Lovgrundlag. Udhuling af ejendomsret nærmende sig ekspropriation af dyrkningsretten*
14. *Datagrundlag. Datagrundlag forældet, udbredt brug af mosaikforekomster*
15. *Kvælstof. Forslag til alternativt virkemiddel til reduktion af ammoniakbelastningen*
16. *Virkemidler herunder tilskudsordninger. Præcisering af virkemidler, herunder tilskudsordninger og dyrkningsfrie bræmmer, uhensigtsmæssige laddistriktsordninger*
17. *Proces. Information af lodsejere om naturplanen, gældende regler og den forestående indsats*
18. *Målsætning. Lavt ambitionsniveau*
19. *Trusler herunder forstyrrelser. Ikke behov for yderligere begrænsning af færdsel*

I det følgende sammenfattes de væsentligste synspunkter til de ovenfor nævnte punkter. Kommentarer hertil er anført i kursiv.

Det skal bemærkes, at høringssvarene kun er gengivet i hovedtræk. Ønskes detaljerede oplysninger om svarenes indhold, henvises der til de fremsendte høringssvar.

Bemærkninger til planforslaget

1 Prioritering af mål. Manglende prioritering af hængesæk og brunvandet sø

Høringssvar:

DN spørger, hvorfor det i den overordnede målsætning kun er tidvis våd eng og rigkær, der beskrives som truede med høj prioritet. Hvorfor er hængesæk og brunvandet sø ikke tilsvarende blevet prioriteret?

Naturstyrelsen:

Tidvis våd eng og rigkær prioriteres, idet tidvis våd eng er en truet naturtype i den kontinentale region (hvor Uldum Kær ligger) og rigkær er en truet naturtype i både den atlantiske region og den kontinentale region. Truede naturtyper har på nationalt biogeografisk niveau haft en stor tilbagegang. Det samme gør sig ikke gældende for hængesæk og brunvandet sø. Se desuden By- og Landskabsstyrelsen 2009: "Retningslinjer for den statslige Natura 2000-planlægning: Målfastsættelse og indsatsprogram".

2. Konkrete målsætninger ang. områdets kvælstofproblemer, afvandingsproblematikken og høslæt/græsning på engarealerne mangler

Høringssvar:

DN mener, at der på baggrund af oplysningerne i basisanalysen bør tilføjes en konkret målsætning om, at der fremover må forventes en meget skærpet administration af husdyrtilladelser i området, en konkret målsætning vedrørende områdets problemer med afvanding samt en konkret målsætning vedrørende høslæt eller græsning på engarealerne.

Naturstyrelsen:

Ovenstående menes at være dækket med den konkrete målsætning: ”Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus”.

3. Forslag til at øge afgræsning i området

Høringssvar:

DLMØ opfordrer til, at lodsejere tages med på råd for at sikre mest mulig afgræsning. Forslag om samling af flere jordlodder til et sammenhængende område ved f.eks. ekspropriation, jordfordeling, udlejning til græsningslaug. Sikre fælles indhegning af dyr, græsningslaug samt attraktive økonomiske modeller, der betaler for naturplejen.

Naturstyrelsen:

I fortsættelse af det sidste naturgenopretningsprojekt i området er der nedsat en såkaldt Kærgruppe til rådgivning af Hedensted Kommune i udvikling af Uldum Kær, herunder opfølgning på projekt "Nyt liv i Uldum Kær" og forslag til nye naturforvaltningsprojekter i kæret.

4. Forstyrrelse fra jagt fylder for lidt i planen, ønske om jagtfrie kernearealer

Høringssvar:

DOF mener, at forstyrrelse fra jagt i kæret fylder for lidt i planen, idet antallet af rastende fugle i jagtsæsonen er langt mindre end om foråret pga. de forstyrrelser, som jagten forårsager. Der foreslås udlægelse af jagtfrie kernearealer eller begrænsning af antallet af jagtdage.

Naturstyrelsen:

De rastende fugle er ikke på udpegningsgrundlaget, og jagttrykket om efteråret er derfor ikke medtaget som en trussel

Justeringer af forslag til Natura 2000-plan nr. 77

De fremkomne bemærkninger har ikke givet anledning til ændring af planforslaget. Se ovenstående bemærkninger til de enkelte høringssvar.

Naturstyrelsens egne justeringer af forslag til Natura 2000-plan nr. 77

På baggrund af dialog i høringsperioden, og Naturstyrelsens egne overvejelser, er der foretaget mindre justeringer af teksten i trussels- og indsatsafsnittet:

Trusselsafsnittet om Forstyrrelser er justeret, så der nu kun nævnes forstyrrelser fra 2 skydebaner.

Hverken ændringerne som følge af de indkomne bemærkninger eller Naturstyrelsens egne justeringer giver anledning til fornyet høring af planforslaget

Sammenfattende redegørelse for høring over miljørapport (SMV)

Parallelt med offentlig høring af planudkast til Natura 2000-plan for område nr. 77 har SMV-redegørelse for planen været i offentlig høring i henhold til bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer §8.

Natura 2000-planens formål er at sikre eller genoprette bevaringsstatus for de arter og naturtyper, der har dannet grundlag for udpegning af Natura 2000-område nr. 77. SMV-rapporten viste ikke modstrid med andre miljøsyn, og der er i den offentlige høring *ikke modtaget kommentarer til rapporten*.

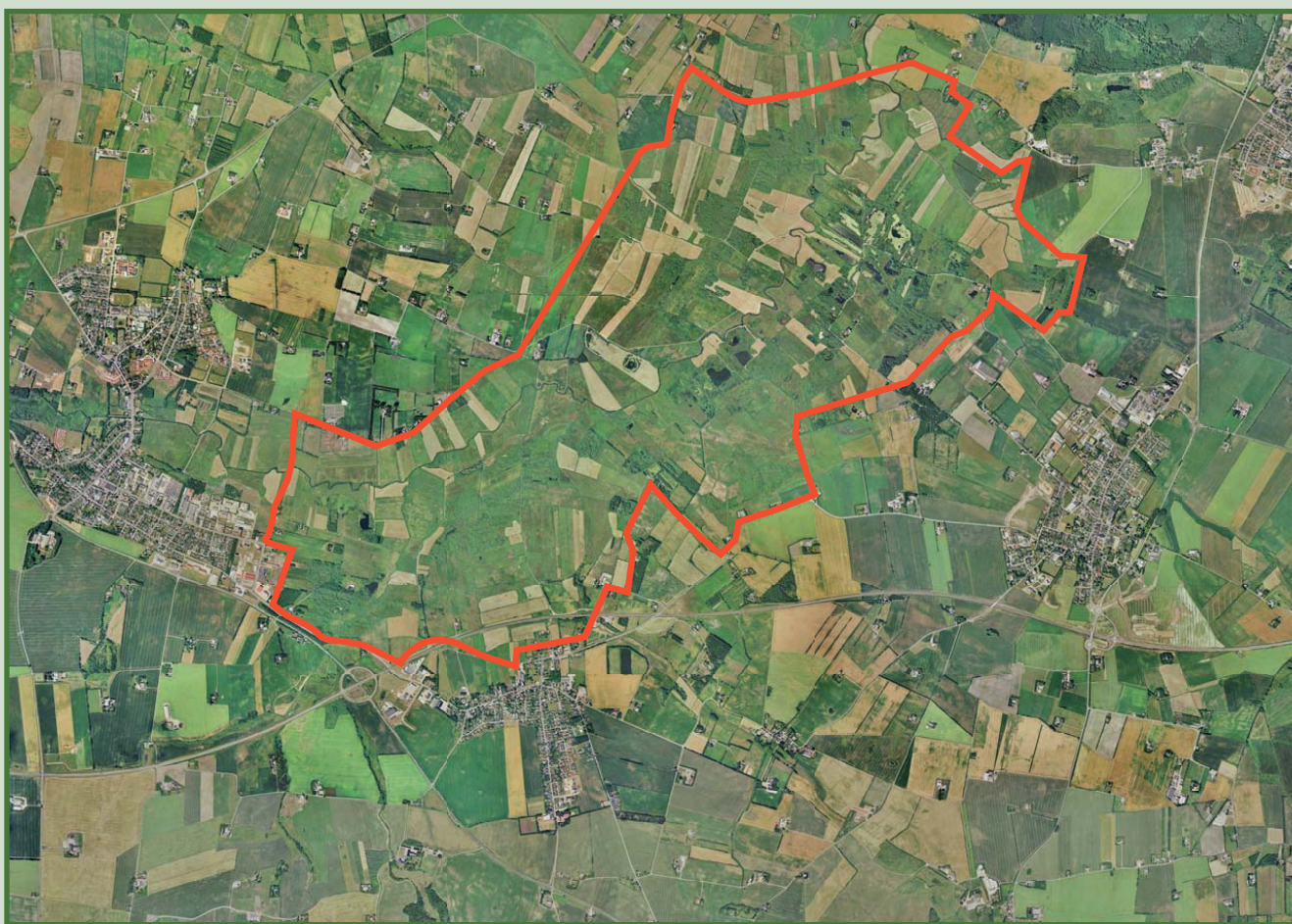
Den offentlige høring har ikke givet anledning til ændring af Natura 2000-planen

Naturstyrelsen vil overvåge effekten af Natura 2000-planen gennem det nationale overvågningsprogram NOVANA, http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/National_naturbeskyttelse/Overvaagning_af_vand_og_natur/Nyt_overvaagningsprogram, som følger udviklingen i naturtilstanden og arealudbredelse af de naturtyper og arter, som planlægningen omfatter. Desuden vil Naturstyrelsen i samarbejde med FødevarerErhverv og Kommunernes Landsforening overvåge fremdriften i den forudsatte forvaltningsindsats.

Afsendere af høringssvar til Forslag til Natura 2000-plan nr 77 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær:

- ID1039 - Hedensted Kommune
- ID1487 - DN
- ID1725 - DLMØ
- ID2916 - DOF Sydøstjylland
- ID2925 – Genganger (DOF Sydøstjylland: som ID2916)
- ID4022 - Friluftsrådet Søhøjlandet.

NATURA 2000 - BASISANALYSE

H 66 F 44 Uldum Kær, Tørring Kær og
og Ølholm Kær

Titel: NATURA 2000 - BASISANALYSE
H66 F44 Uldum Kær, Tørring Kær og
Ølholm Kær

Udgiver: Vejle Amt (lukket 31.12.06 som en
følge af kommunalreformen)

Forfatter: Vejle Amt

Revidering: Miljøministeriet, Miljøcenter Århus

Udgivelsesår: 2007

Emneord: Natura 2000 Basisanalyse
EF-Habitatområde

Layout: WEB-udgave

Kort: © Kort- og Matrikelstyrelsen

Orthofoto: © COWI

ISBN elektronisk:

Sidetal: 56

Oplag: Denne rapport findes kun som digital
udgave.

Henvendelse vedr. rapporten:

Ring direkte til Miljøcenter Århus på telefon: 7254 8266

Natura 2000 - Basisanalyse:

ULDUM KÆR, TØRRING KÆR OG ØLHOM KÆR

INDLEDNING

Natura 2000 områder

Natura 2000 områderne er et europæisk netværk af internationale naturbeskyttelses områder udpeget i henhold til [EF's FUGLEBESKYTTELSESDIREKTIVET](#) til (af 1979) samt [HABITATDIREKTIVET](#) (af 1992).

Natura 2000 planlægning

I medfør af Lov om Miljømål skal der med udgangen af 2009 foreligge en Natura 2000-plan for hvert af disse områder. Planerne vil udgøre grundlaget for at iværksætte den nødvendige forvaltningsindsats for at sikre eller genoprette de udpegede internationale naturbeskyttelsesområder og vil være grundlag for myndighedsudøvelsen i øvrigt.

Planerne består af:

- En basisanalyse
- En målfastsættelse
- Et indsatsprogram

Basisanalyse

Hensigten med at udarbejde en basisanalyse for Natura 2000-områderne er at opnå kendskab til udbredelsen af de naturtyper og levesteder for de arter, som det enkelte område er udpeget for. Derudover skal der også udarbejdes en vurdering af naturtypernes og arternes nuværende tilstand og en foreløbig vurdering af trusler. Hermed opnås et faktisk grundlag for den konkrete prioritering af forvaltningsindsatsen, således at det kan dokumenteres, at den nødvendige indsats for at leve op til habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne iværksættes.

Amterne er ansvarlige for at udarbejde basisanalyser for det åbne land og de kystnære farvande i de enkelte Natura 2000 områder, mens staten skal forestå arbejdet for skovbevoksede fredskovsarealer samt på det åbne hav. Natura 2000 basisanalyserne skal færdiggøres senest den 1. juli 2006.

Efter basisanalysen varetages den videre Natura 2000-planlægning af staten.

Mål for naturtilstanden

Målene for det enkelte Natura 2000-områdes naturtilstand fastsættes på baggrund af blandt andet basisanalysen. Det overordnede mål er at sikre eller genoprette [GUNSTIG BEVARINGSSTATUS](#) for de arter og naturtyper, der er på de enkelte områders udpegningsgrundlag.

Indsatsprogram

Natura 2000-planen indeholder desuden et indsatsprogram, som prioriterer den kommunale indsats og de virkemidler, der skal til for at opnå de fastsatte mål. Indsatsprogrammer fastlægger bindende retningslinjer for udarbejdelse af de efterfølgende kommunale handleplaner.

Kommunal handleplan

Endelig skal kommunerne udarbejde handleplaner for den konkrete udmøntning af indsatsprogrammet for hvert enkelt område, dog er Skov- og Naturstyrelsen ansvarlig for indsatsen for skovbevoksede fredskovpligtige arealer og på det åbne hav. Handleplanerne

kan eksempelvis indeholde en beskrivelse af, hvilke ændringer af driften af arealerne, der er nødvendige for at realisere Natura 2000-planen.

Natura 2000-planlægningen er tilrettelagt som en løbende planlægning, der revideres, udbygges og opdateres hvert 6. år.

ULDUM KÆR, TØRRING KÆR OG ØLHOM KÆR

SAMMENFATNING	5
1. Beskrivelse af området	6
2. Udpegningsgrundlaget	8
3. Datapræsentation	11
4. Foreløbig trusselsvurdering	12
4.1. Eutrofiering	15
4.2. Tilgroning	16
4.3. Hydrologi	16
4.4. Invasive arter	17
4.5 Arealmæssige ændringer	17
6. Naturforvaltning og pleje	20
7. Nykonstaterede eller nyindvandrede arter og naturtyper	22
BILAG	25
B.3 AREALINFORMATIONER	26
B.3.1 Data fra tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop (6410)	26
B.3.2. Data fra rigkær (7230)	31
B.3.3 Søer	36
B.3.4 Vandløb	39
B.4. FORELØBIG TRUSSELSVURDERING	43
B.4.1. Eutrofiering	43
B.4.2. Tilgroning i H66	48
B.4.3. Hydrologi	52
MATERIALELISTE	54

1. Beskrivelse af området

NATURA 2000-område nr. 77 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær er udpeget både som et habitatområde (nr. 66) og som et fuglebeskyttelsesområde (nr.44) med et samlet areal på 1049 ha (se tabel 1.1).

Nr.	Navn	Areal (ha)
H66	Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær	1049
F44	Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær	1049
77	Samlet areal NATURA 2000	1049

Tabel 1.1. Oversigt over de habitat- og fuglebeskyttelsesområder, der er inkluderet i denne basisanalyse. For hvert område er områdets nummer, navn og areal (i ha) angivet, ligesom NATURA 2000 områdets samlede areal er oplyst. Kilde: <http://www2.skovognatur.dk/natura2000/>.

I alt er 807,3 ha omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 fordelt på :

28,2 km vandløb

31,7 ha sø

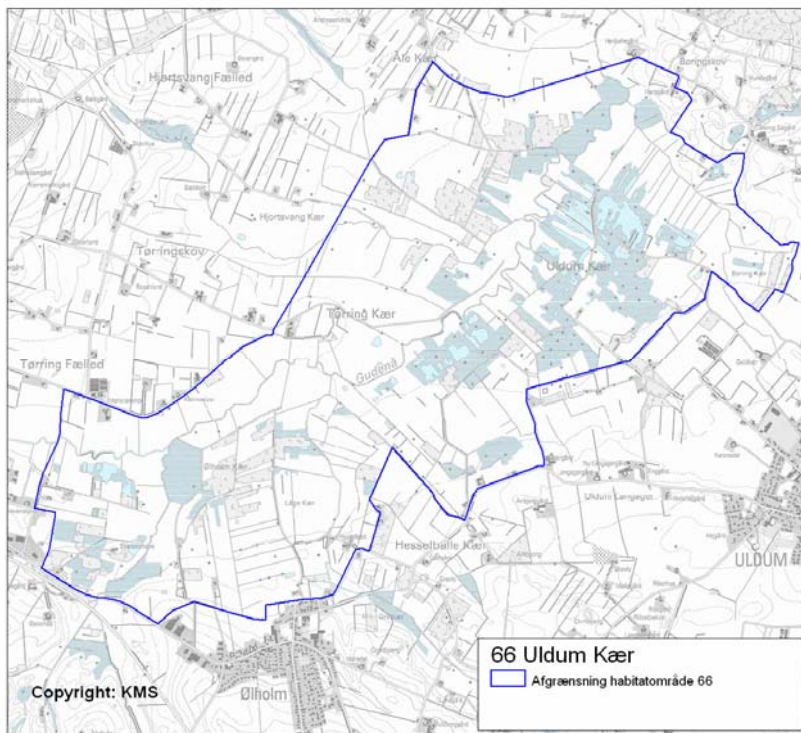
217,7 ha mose

556,2 ha fersk eng

1,7 ha overdrev

Desuden er der 11,3 ha skov, og resten består af agerjord, byer mm.

Mellem Tørring og Åle løber Gudenåen gennem et stort kær-område, der rummer Vejle Amts største sammenhængende eng- og moseområde. Området indeholder dels store områder med tilvoksningmose og rørskov dels områder med fersk eng. I den centrale del af området findes en række gamle tørveskær, der i dag fremstår som næringsrige søer. Der findes enkelte eng- og rigkærsarealer med en artsrig flora.

Figur 1.1. Kort over H66 og F44 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær.

Ved store vandafstrømninger kan størstedelen af kærrområderne oversvømmes og området fungerer på denne måde som en afstrømningsregulator for Gudenåen. I de oversvømmede områder er der siden istiden opbygget tykke tørvelag, og dette har tidligere været udnyttet til tørvegravning. Dette vidner de meget store vandfyldte tørvegrave, især i Uldum kær, om. Ved oversvømmelser er næsten hele området under vand, og søerne får derved forbindelse med hinanden.

2. Udpegningsgrundlaget

Som det fremgår af tabel 2.1 og 2.2, er habitatområde 66 udpeget af hensyn til 2 habitatnaturtyper og 1 arter. Fuglebeskyttelsesområde 44 er udpeget for 2 arter.

Nr.	Naturtype	Kortlagt areal (ha)	Antal forekomster
Søer og vandhuller			
3150	Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks	22,8 ⁽¹⁾	47 ⁽¹⁾
Vandløb			
3260	Vandløb med vandplanter	7,2 km ⁽¹⁾	

Tabel 2.1. Oversigt over de naturtyper, der aktuelt udgør grundlaget for udpegningen af habitatområde 66.

⁽¹⁾ Naturtypen er ikke omfattet af NOVANA-programmet.

På figur 2.1 er vist forekomsten af de enkelte naturtyper.

Nr.	Artsnavn		Antal forekomster/ bestand	Areal (ha) -??
1096	Bæklampret	H66	1	

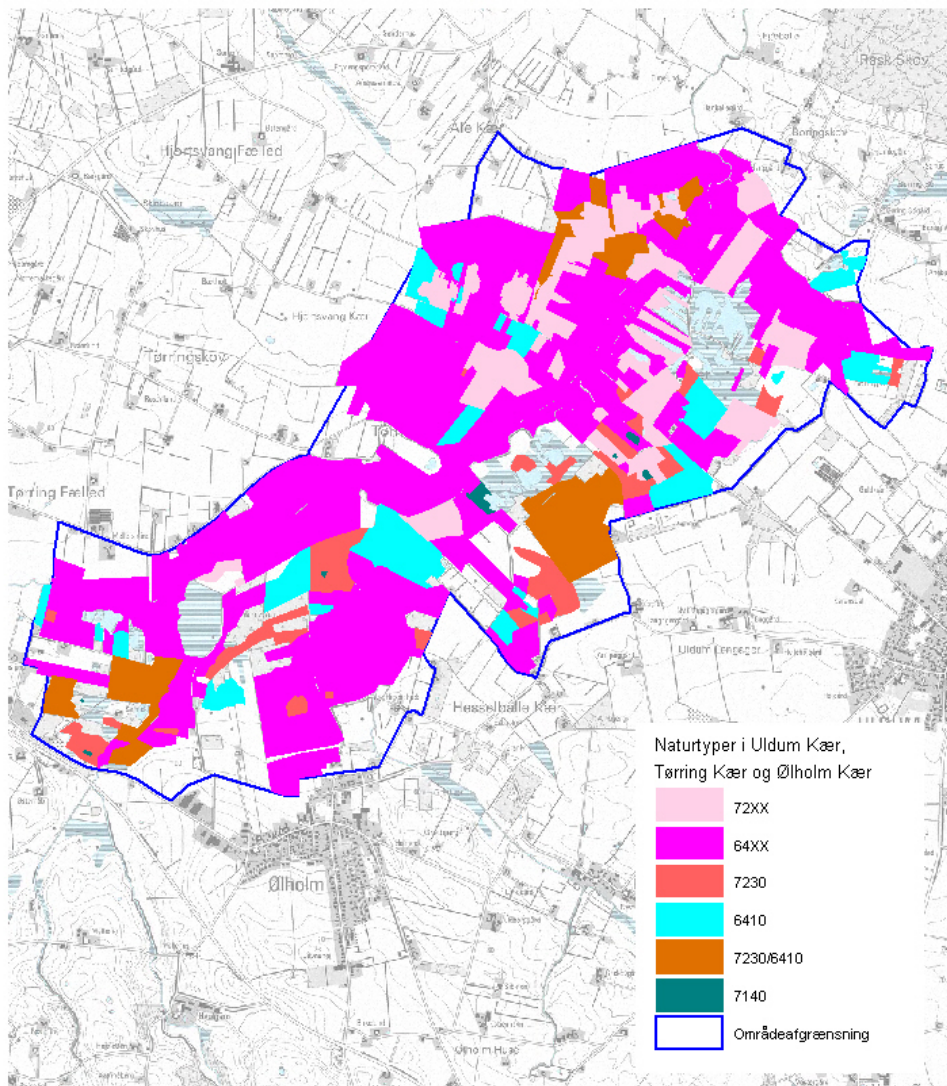
Tabel 2.2. Oversigt over de arter, der aktuelt udgør grundlaget for udpegningen af NATURA 2000 områdets internationale naturbeskyttelsesområder H66 og F44.

Der indgår ingen fuglearter i udpegningsgrundlaget for habitatområdet, men nedenfor er vist udpegningsgrundlaget for EF-fuglebeskyttelsesområdet.

Nr.	Artsnavn		Antal forekomster/ bestand	Areal (ha) -??
	Rørhøg	F44	1	-
	Isfugl	F44	1	-

Tabel 2.3. Oversigt over de arter, der betingede udpegningen af Fuglebeskyttelsesområde 44.

I Figur 2.2 er vist forekomsten af bæklampret.

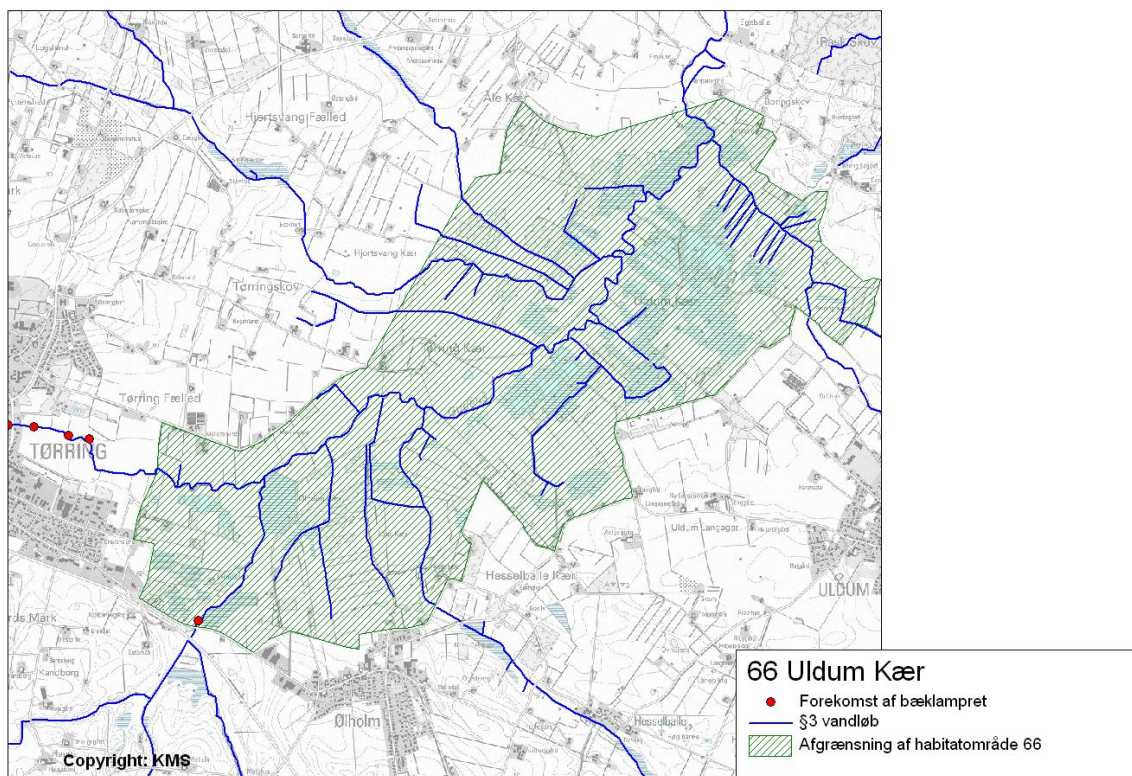

Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Målforshold ca. 1:3000

Grundmateriale:
Copyright KMS

Figur 2.1. Kort over naturtyperne i H66 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær.

Figur 1.1. Registrerede forekomster af bæklampret i H66 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær.

3. Datapræsentation

Nedenfor er vist data over fugleoplysninger fra H66: Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær. Oplysninger i øvrigt, som er anvendt i beskrivelserne og kortene til basisanalysen findes dels i en række GIS-temaer, dels i amtets naturdatabase ANDEN. Derudover findes der i litteraturlisten henvisninger til rapporter mv., som er anvendt.

ART	ÅRSTAL	RASTFUGLE	YNGLEPAR
Sangsvane	1997	203	
Pibeand	2002	858	
Knarand	2005	15	
Skeand	2006	22	
Krikand	2006	712	
Atlingand	1999	8	
Rørhøg			0-1 (ustadig)
Plettet Rørvagtel			0 (høres af og til)
Engsnarre			0 (ikke årlig forekomst af spillende fugle)
Isfugl	2005		1
Fyrremejse	2005		1-2 (DK's nordligste, faste ynglelokalitet)

Tabel 3.1. Oplysninger om ynglefugle fra H66 og F44 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær.

4. Foreløbig trusselvurdering

På baggrund af de tilgængelige data om naturtyper og arters forekomster (se bilag 3 og 4), er der foretaget en foreløbig vurdering af truslerne mod arterne og naturtyperne i Natura 2000 området. Truslerne omfatter påvirkninger, hvor der er en begrundet mistanke om, at de har en negativ betydning for naturtilstanden. De største trusler er gennemgået i de følgende afsnit (4.1 – 4.4).

Beskrivelse af naturtilstanden i de terrestriske naturtyper

I forbindelse med kortlægningen af de 18 terrestriske, lysåbne habitattyper (Fredshavn 2004) er der foretaget en registrering af udbredelsen af en række naturtype-karakteristiske strukturer. Disse strukturer er delt op i negative og positive strukturer. De positive strukturer er til stede i veludviklede og typiske forekomster af naturtypen under mere eller mindre upåvirkede forhold. Tilsvarende vidner de negative strukturer om en stærkt påvirket naturtype. I felten er strukturerens samlede omfang registreret på en tre-trins skala: udbredte (U), spredte (S) eller ikke tilstede (I).

Tabel 4.1 giver en oversigt over de enkelte naturtypers fordeling i forhold til deres indhold af positive og negative strukturer. Mørkegrøn farve viser veludviklede naturtyper, som tilsyneladende ikke er udsat for nævneværdige trusler, mens mørkerød farve viser dårligt udviklede naturtyper, der antagelig påvirkes kraftigt af en eller flere trusler.

Tidvis våd eng: 89,2 ha fordelt på 17 arealer

6410	Negative strukturer		
	I	S	U
Positive			
U	2%	38%	0%
S	0%	24%	0%
I	0%	17%	18%

Rigkær: 69,6 ha fordelt på 18 arealer

7230	Negative strukturer		
	I	S	U
Positive			
U	0%	37%	31%
S	0%	28%	0%
I	3%	0%	1%

Tabel 4.1. Fordelingen af negative og positive strukturer i de polygoner, hvor de enkelte naturtyper er registreret. For både negative og positive strukturer er angivet, om strukturerne samlet set er udbredte (U), spredte (S) eller ikke tilstede (I). Antallet af registreringer med hver af de 9 kombinationsmuligheder er vægtet for polygonernes arealer. Strukturerne er beskrevet i Fredshavn (2004). Farvekoden svarer til de 5 tilstandsklasser i TILDA.

Tidvis våd eng (6410)

2 % af de tidvis våde enge må betegnes som veludviklede for naturtypen, mens 38 % vurderes til at være arealer med overvægt af positive strukturer. Til gengæld er der fundet 18 % af arealerne, som har kraftig overvægt af negative strukturer, og som derfor vurderes til at være truede.

En forholdsvis stor andel af arealer med tidvis våd eng er bevokset med høje græsser og urter. Der er således en dækning på mellem 30 og 100 % af græsser og urter mellem 15 og 50 cm på 91 % af arealet. Det indikerer, at arealerne drives meget ekstensivt og kan være under begyndende tilvoksning. Der er dog tradition for sen høslæt i Uldum Kær, så nogen af arealerne vil blive slået i august. Vejle Amt har lavet kortlægningen i starten af juli.

Der er konstateret forekomster af vedplanter på 68 % af arealerne, hvoraf der på 23 % af disse er mellem 10 og 25 % dækning. Det indikerer ligeledes et problem med tilgroning.

På 98 % af arealerne er der tegn på afvanding i form af grøfter eller lignende. På 17 % af arealerne er der så kraftig afvanding, at det medfører sommerudtørring af arealerne, og der er begyndende tilgroning.

Det kan konstateres, at der mangler græsning eller høslæt på 78 % af arealerne. Der er således et akut plejebæhov på engarealerne. Til gengæld er der ikke konstateret tydelig påvirkning af landbrugsdrift på arealerne.

Ellenbergværdierne viser, at alle lokaliteter har værdier på 4-6, mens kun en enkelt lokalitet ligger under 4. De arter, der forekommer, er derfor karakteristiske for områder med middel kvælstofindhold og sjældnere på kvælstoffattige eller -rige levesteder. I den forbindelse har det også betydning, at arealerne modtager næring fra Gudenåen under oversvømmelser.

For de tidvis våde enges vedkommende er middelantal arter pr. 5 meter cirkel på 15,8 +/- 4,3 mens det maksimale antal arter, der er fundet i en cirkel, er på 23 arter. Af karakteristiske arter for tidvis våd eng er fundet tormentil, sumpkællingetand og mangeblomstret frytle.

Rigkær (7230)

Der er ingen af rigkærsarealerne i Uldum Kær, Tørring Kær og Ølhom Kær, der kan betegnes som veludviklede rigkær. 37 % af rigkærene vurderes til at være rimelige i deres struktur, mens de øvrige stort set alle ligger i mellemkategorien der indikerer, at arealerne er præget af både positive og negative strukturer.

Rigkærsarealerne i Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær er under kraftig tilgroning med høje græsser og urter. Desuden ser det også ud til, at der er en begyndende tilgroning med vedplanter. På 88 % af arealerne er vedplantedækningen stadig forholdsvis lav på 1-10 %, men på 12 % af arealerne er der fundet en vedplantedækning på 25-50 %. Der er fortrinsvis tale om tilgroning med pil.

Der forekommer afvanding af rigkærs-arealerne i form af grøfter eller lignende på 82 % af arealerne. På 12 % af arealerne er afvandingen så kraftig, at den medfører sommerudtørring og begyndende tilgroning af arealerne.

Det vurderes, at der mangler pleje i form af græsning eller høslet på ca. 40 % af arealerne. På 11 % af arealerne vurderes der at være tydelige spor efter landbrugsdrift i form af gødskning og sprøjtning. Der er således et akut plejebestand på en stor del af rigkærsarealerne.

Ellenbergværdierne viser, at næsten alle lokaliteter har værdier på 3-5. De arter, der forekommer, er derfor karakteristiske for områder med middel kvælstofindhold og sjældnere på kvælstoffattige eller -rige levesteder.

Middelantallet af arter pr. 5 meter cirkel er på 21,5 +/- 8,8 mens det maksimale antal arter, der er fundet i en cirkel, er på 41 arter. Der er således fundet et forholdsvis højt antal arter i området.

Af karakteristiske arter for naturtypen er fundet næb-star, almindelig star, hirsestar og blågrøn star. Fra amtets registreringer er der i området fundet maj-gøgeurt og plettet gøgeurt.

Der er ikke store problemer med invasive arter i rigkærene, idet kun 2% af arealet har invasive arter i plantedækket (1-10% af plantedækket udgøres af invasive arter). Den invasive art, der er registreret, er glansbladet hæg.

Hængesæk (7140)

Der er fundet 7 små arealer på i alt 2,4 ha med hængesæk. Det ene af arealerne karakteriseres som dunhammer-hængesæk. Der er høj vegetation på arealerne, idet 95 % af arealerne har vegetation på over 50 cm på 75 – 100 % af arealet. Der er på de fleste arealer en vedplantebevoksning på mellem 1 og 10 %, fortrinsvis af pil.

Der er tegn på afvanding på 92 % af hængesæksarealerne i form af grøfter eller lignende. På 12% på af arealerne er udtørringen så stor, at der er observeret vegetationsændringer.

Det vurderes, at flere af arealerne er så fugtige, at det ikke vil være muligt at foretage nogen egentlig pleje på arealerne i form af høslet og græsning.

Søer (3150)

Ved store vandafstrømninger kan størstedelen af kærområdet oversvømmes, og området fungerer på denne måde som en afstrømningsregulator for Gudenåen. I de oversvømmede områder er der siden istiden opbygget tykke tørvelag, og dette har tidligere været udnyttet til tørvegravning. Dette vidner de meget store vandfyldte tørvegrave, især i Uldum kær, om. Ved oversvømmelser

er næsten hele området under vand, og søerne får derved forbindelse med hinanden. Da de samtidig ligger i samme opland og er opstået ved tørvegravning, er de alle meget ens med næsten samme plante- og dyreliv.

Der er fundet 47 søer i Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær, som må formodes at tilhøre habitatnaturtypen: næringsrig sø med flydebladsplanter eller store vandaks(3150). Der er fortrinsvis tale om tørvegravssøer, som er opstået som resultat af tørvegravning i området. Det er langt fra alle søerne i området, der er beskrevet, men der findes dog en beskrivelse af 3 grupper af søer i området. Disse beskrivelser underbygger, at der er tale om den pågældende søtype.

Gudenåen tilfører næringsstoffer i forbindelse med oversvømmelser i område, hvor vandet fra Gudenåen breder sig ud i området. Denne næringstilførsel kombineret med, at mange af søerne er præget af andeudsætninger og andefodring, gør, at flere af søerne virker meget eutrofierede, og flere af dem har uklart vand. Men der er også en del af søerne med klart vand og en del undervandsvegetation. Det er imidlertid et karakteristisk træk for søerne, at de rummer store bestande af gul åkande.

Søerne er beskrevet nærmere i vedlagte bilag 3.3.

Vandløb (3260)

Vandløbene i området består fortrinsvist af en 7,2 km lang strækning af Gudenåens hovedløb. Denne strækning er B2 målsat. Miljøkvaliteten er god. Faunaklassen er bedømt til 6. Der er tale om et relativt stort vandløb. Bredden er ca. 6 meter. Vandet er ret langsomt flydende. Bunden består først og fremmest af sand. Der er en betydelig sandvandring i vandløbet. Stedvis findes der partier med grus. Der er lavet tiltag med etablering af sandfang i toppen af tilløbene til Gudenåen.

De øvrige vandløb i området er Hesselballe Bæk, Ølholm Bæk, Tørring Bæk, Åle Bæk og Uldum Lilleå med en samlet længde på 8,3 km. Faunaklassen i disse vandløb er bedømt til 4 eller 5. I flere af disse vandløb er der problemer med betydelige mængder af sand og sandvandring.

Der findes følgende gullistede arter i området: bæklampret, elritse, og slørvingen *Nemoura avicularis*.

Der er ét enkelt sted inden for habitatområdet fundet bæklampret. Det vurderes dog, at bæklampretten findes udbredt i vandløbene i habitatområdet.

4.1. Eutrofiering

Det vurderes, at alle naturområder enten er eller kan være negativt påvirket af luftbåret kvælstof. Den høje ende af tålegrænseintervallerne for kvælstofpåvirkning er overskredet for 11 % af de tidvis våde enge (6410) samt for den særligt kvælstoffølsomme naturtype hængesæk (7140), men ikke for rigkærene (7230).

Den lave ende af tålegrænseintervallerne anvendes normalt for artsrige naturområder med indhold af kvælstoffølsomme arter, heriblandt mosser og laver. Dette er kendetegnende for en del af forekomsterne i habitatområdet. Den lave ende af tålegrænseintervallerne er overskredet for

tidvis våd eng (6410) og rigkær (7230), som begge har tålegrænser mellem 15-25 kg N/ha/år og for hængessæk (7140), der har en tålegrænse på 10-15 kg N/ha/år.

Kvælstofnedfaldet (depositionen) på naturområderne i habitatområde 66 ligger mellem 16 og 28 kg N/ha/år alt afhængig af den lokale husdyrtæthed og naturområdernes overfladeruhed.

I området skal også indkalkuleres, at der er en betydelig næringstilførsel til området via de store vinteroversvømmelser fra Gudenåen.

4.2. Tilgroning

Tilgroning kan vurderes ud fra områdernes udnyttelse til græsning / høslet, vegetationens højde, dækningsgraden af vedplanter og forekomst af negative strukturer, der har relation til tilgroningen. I bilag 4.2 er der lavet en sammenstilling af tilgroning som en trussel.

Heraf fremgår, at vegetationen på de tidvis våde enge (6410) og i rigkærene (7230) er domineret af høje græsser og urter. Der er således en dækning på 30-100 % af vegetation på 15-30 cm på 91 % af engene og i 75 % af rigkærene. I rigkærene er der desuden et kraftigt indslag af græsser og urter på over 50 cm, idet de på 30-100 % af arealet udgør mellem 30 og 100 % af vegetationen.

Det fremgår desuden, at der på engene og i rigkærene forekommer vedplanter på mellem 68 og 88 % af arealerne. På engene har 1/4 af arealerne en vedplantedækning på mellem 10 og 25 % dækning, mens der på rigkærsarealer er 25-50 % dækning på 12 % af arealerne.

Samlet vurderes det, at arealerne er groet til i høje græsser og urter, og at de er under begyndende tilgroet med vedplanter. Det hænger sammen med at, arealerne ikke græsses, eller at der laves høslet på den. Det kan således konstateres, at der mangler græsning eller høslet på 78 % af engarealerne og 40 % af rigkærene. Det skal dog indregnes, at der vil blive taget slæt sent på året på nogle arealer (se under Tidvis våd eng).

4.3. Hydrologi

I bilag 4.3 er der lavet en sammenstilling af resultaterne for ændring af hydrologien som en trussel mod habitatnaturtyperne. Konklusionen er, at der på 82-98 % af arealerne med rigkær og tidvis våd eng er tegn på afvanding i form af grøfter eller lignende. Afvandingen er så kraftig på 12 % -17 % af arealerne, at det medfører sommerudtørring af arealerne, og der er begyndende tilgroning.

4.4. Invasive arter

I område 66 er der kun fundet enkelte forekomster af invasive arter. Der er således et par registreringer af nogle enkelte glansbladet hæg. Konklusionen er derfor, at der ikke er problemer med invasive arter på de naturtyper, der er registreret.

For fuldstændighedens skyld har vi undersøgt, hvad der er af øvrige registreringer i området af invasive arter. Der er langs markveje i området fundet 2 forekomster af japansk pileurt, men kun med få individer.

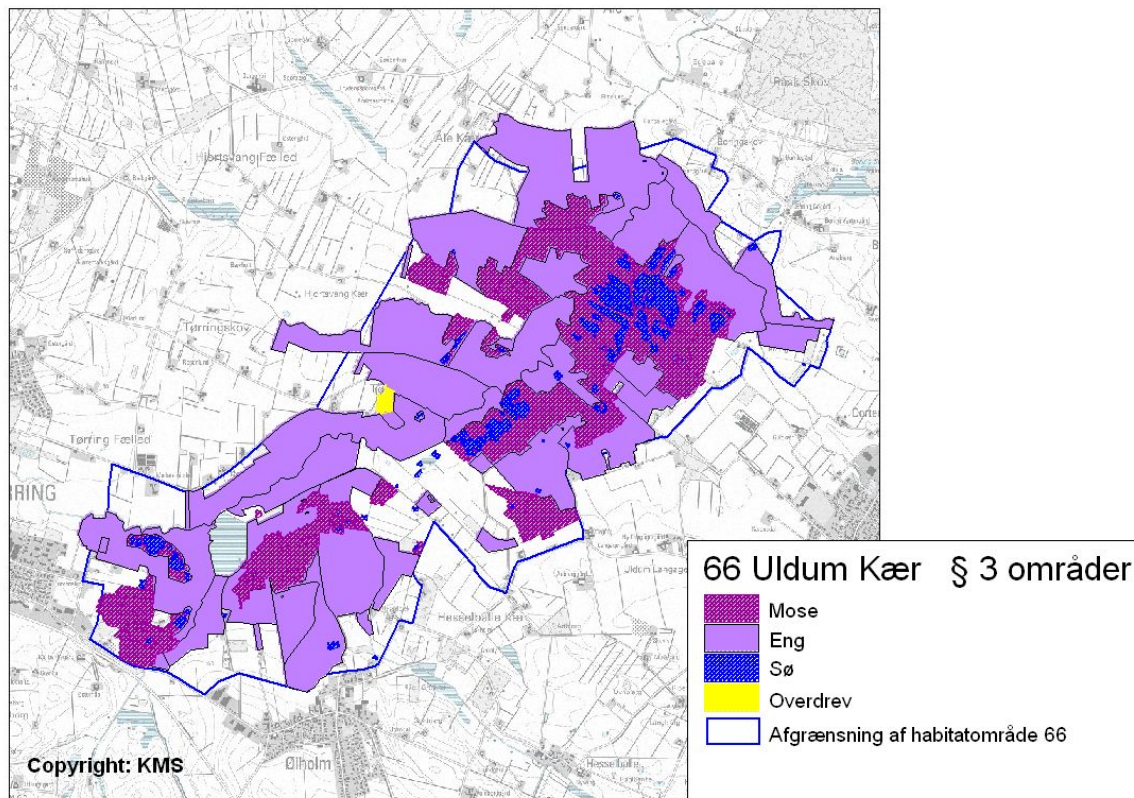
4.5 Arealmæssige ændringer

Antallet af plante- og dyrearter på en lokalitet afhænger alt andet lige af lokalitetens størrelse, således at et større areal kan oppebære et større artsantal. Store arealer kan desuden typisk indeholde større bestande af de enkelte arter end små lokaliteter, hvilket til dels kan skyldes, at der på store arealer er en større variation i habitatkvaliteten.

Reduktion af en naturtypes areal vil derfor betyde, at der først sker en reduktion af bestandsstørrelserne af de enkelte arter, hvorefter nogle af bestandene forsvinder, og endelig vil de enkelte arter begynde at uddø.

Det reducerede naturareal kombineret med forringede levevilkår i mange af de resterende naturområder har bevirket, at de forskellige plante- og dyrearter i stadig stigende grad får opsplittet deres bestande i mindre og isolerede delbestande. Sådanne små isolerede bestande er betydelig mere udsatte for at uddø end store sammenhængende bestande pga. indavl og tilfældige katastrofer. Når arterne er forsvundet fra sådanne isolerede lokaliteter, vil det ofte være vanskeligt for nye bestande at sprede sig dertil, netop fordi lokaliteterne er isolerede.

Nedenfor er vist udbredelsen af arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens §3.

Figur 4.1. Arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 i Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær.

Det vurderes, at såfremt der ikke sættes ind med plejetiltag i Uldum Kær i form af afgræsning, høslet og rydninger, så vil en række af de lysåbne naturtyper forsvinde, herunder både habitatnaturtyper og ikke-habitatnaturtyper, og pilekrat og rørskov vil brede sig på bekostning af rigkær og enge. Moseområderne i Uldum Kær er stor set alle tilvoksningsmoser med dominans af pil.

Som det fremgår af figur 2.1 med naturtyper og figur 4.1 over §3 arealer, så er der i Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær et stort potentiale for at udvide arealerne med rigkær og tidvis våd eng, idet der er 556 ha beskyttet eng i Uldum kær, Tørring Kær og Ølholm Kær, og de arealer, som er fundet med tidvis våd eng og rigkær, udgør kun 159 ha. Det kræver dog, at engarealerne drives på en anden måde med hensyn til omlægning, gødskning og sprøjtning.

Der bør ligeledes tages stilling til afvandingsforholdene i området, idet mange arealer virker for tørre til at udvikle de pågældende naturtyper. Til gengæld vil mere vand i området sandsynligvis få de mest våde områder til at forsumpe yderligere, og dermed umuliggøre pleje i form af afgræsning eller høslet.

Reducerede bestande

Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær har tidligere rummet en stor hættemågekoloni, hvortil var knyttet en bestand af sorthalset lappedykker. Disse arter yngler ikke længere i kæret. Yngleplads opgivet omkring 2000.

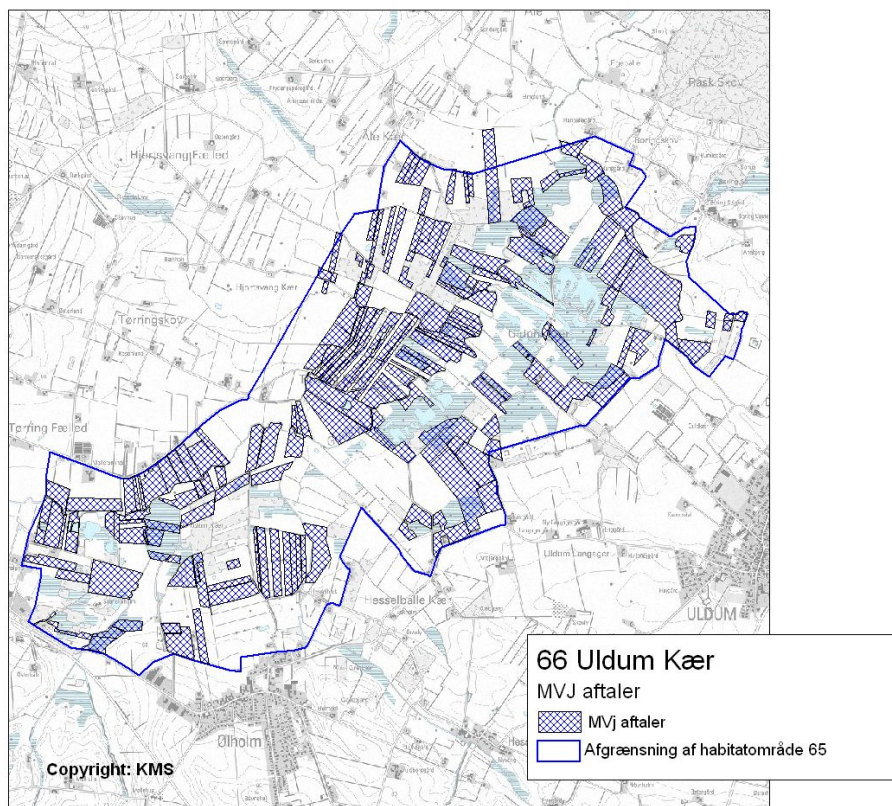
Tinksmed blev ved udpegningen af F44 vurderet til at have 2 ynglepar i Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær i 1983. Der er ikke set tegn på yngel siden, og da der ikke ses at være egnede ynglelokaliteter i kæret, kan observationerne eventuelt være en mistolkning af territoriehævdende trækfugle, et fænomen som stadig ses årligt i Uldum Kær. Arten yngler i al fald ikke i H66 længere. Arten blev derfor udtaget af områdets udpegningsgrundlag for få år siden.

Øgede bestande

I 2001 indvandrede fyrremejse til Uldum Kær, og den har siden 2002 haft fast ynglelokalitet i kæret, hvilket er Danmarks nordligste, faste ynglebestand. Arten kræver gammelt pilekrat i henfald, og den findes derfor i de centrale dele af Uldum Kær omkring de store tørvegrave.

Isfugl og rørhøg vurderes at have samme status som i 1980'erne, isfugl med en lille fast bestand, rørhøg som ustabil ynglefugl med 0-1 par. Rørhøgens instabilitet skyldes givet, at der kun er et meget begrænset rørskovsområde til rådighed, så der er stor sandsynlighed for forstyrrelse af det ene ynglepar, området har kapacitet til.

6. Naturforvaltning og pleje

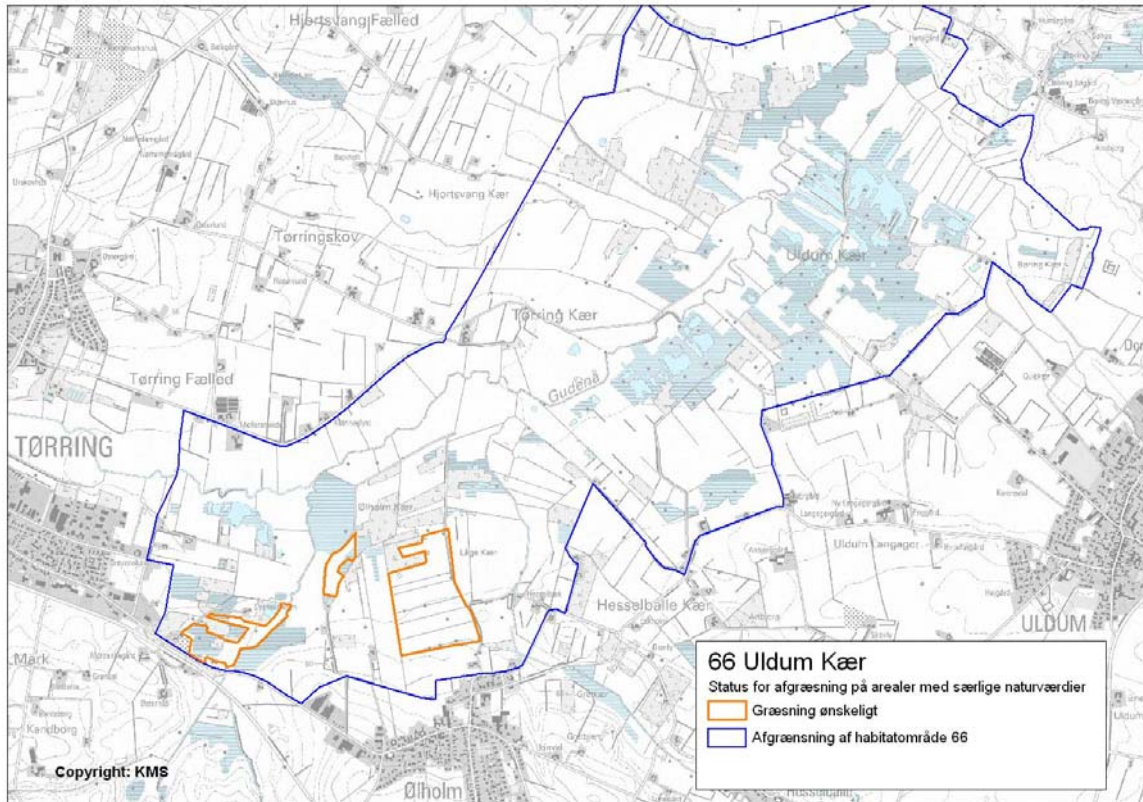

Figur 6.1. Arealer med MVJ-aftaler i Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær.

Der er indgået i alt 185 MVJ-aftaler på i alt 362 ha. Der er således indgået MVJ-aftaler på ca. 1/3 af arealet i Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær. Det er fortrinsvis aftaler om græsning og/eller slet. De fleste aftaler er femårige, men der er ti 20 årige aftaler. Seks af disse er 20-årig udtagning af produktion. Desuden er der seks 10 årige aftaler. Langt de fleste aftaler er uden brug af kvælstofgødning, mens der i 38 aftaler må bruges reduceret mængde kvælstofgødning.

Der er i øjeblikket et naturgenopretningsprojekt under udarbejdelse for Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær. Projektet er startet af Vejle Amt og Tørring-Uldum Kommune, og forventes videreført i regi af Ny Hedensted Kommune. Målene med projektet er følgende:

1. Flere ynglende og rastende eng- og vandfugle i området.
2. Storken tilbage til Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær ved at sikre drift af græsning og høslæt på engene og ved at etablere flere levesteder for frøer.
3. Mere variationen i Gudenåen og vandløbene, der løber til åen.
4. Øge tilbageholdelsen af næringsstoffer på engene.
5. Forøge muligheder for rekreativ udnyttelse.

Figur 6.2. Arealer i Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær, som ønskes græsset på grund af særlige naturværdier.

På kortet ovenfor er vist de arealer, som amtet vurderer bør græsses for at bevare særlige naturværdier.

7. Nykonstaterede eller nyindvandrede arter og naturtyper

Nedenfor er omtalt væsentlige nyopdagede eller nyindvandrede forekomster af arter eller naturtyper, der aktuelt ikke udgør udpegningsgrundlag, men som vil skulle vurderes i forbindelse med en kommende revision af udpegningsgrundlagene. Det drejer sig eksempelvis om arter og naturtyper på bilag 1 eller 2 til EF-habitatdirektivet eller på bilag 1 til EF-fuglebeskyttelsesdirektivet.

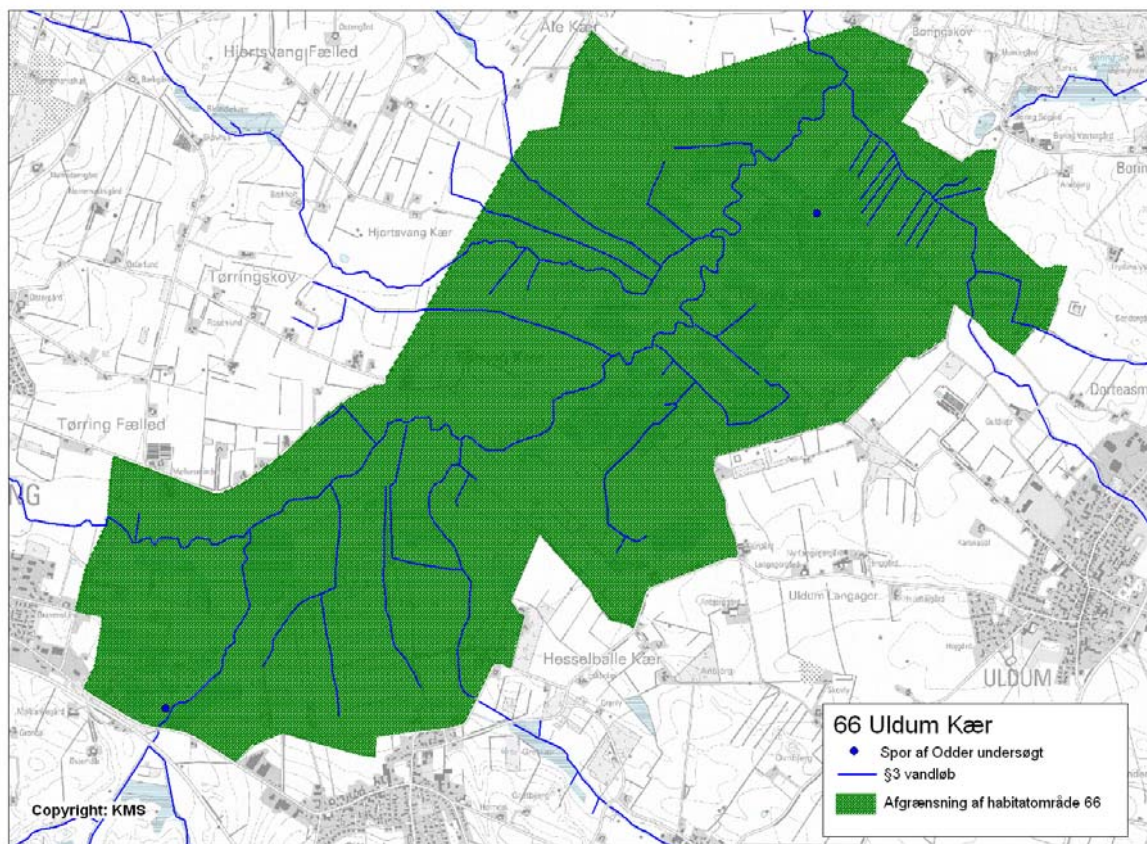
Naturtype og art		Antal forekomster	Areal (ha)
1355	Odder	1	-
6410	Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	17	89,2
7230	Rigkær	18	69,6
7140	Hængesæk	7	2,4

Tabel 7.1. Arter og naturtyper, der ikke aktuelt er udpegningsgrundlag for NATURA2000 området, men som vurderes at have væsentlig forekomst heri.

Der er fundet en række fine arealer med rigkær og tidvis våde eng på i alt 159 ha. Desuden er der fundet hængesæk på i alt 2,4 ha. Det virker oplagt, at disse 3 naturtyper i fremtiden skal være en del af udpegningsgrundlaget for habitatområdet.

Forekomst af odder er undersøgt 2 steder i Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær i forbindelse med NOVANA artsovervågningen 2004, og på den sydlige lokalitet er der fundet spor af odder i form af ekskrementer. Forekomsten er vist på figur 7.1.

Odde vurderes at kunne have potentielle levesteder omkring både Gudenåen og dens tilløb i hele kærområdet. Det vurderes, at arten allerede findes flere steder i H66.

Figur 7.1 Forekomst af odder i Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær.

BILAG

NATURA 2000 – BASISANALYSE

H 66, F 44 Uldum Kær, Tørring Kær
og Ølholm Kær

B.3 AREALINFORMATIONER

B.3.1 Data fra tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop (6410)

En detaljeret beskrivelse af naturtypen tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop findes på <http://www.skovognatur.dk/Emne/Natura2000/Naturtyper/6410.htm>

1. Naturtypens areal og udbredelse

Naturtypen tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop (6410) er registreret på 89,2 ha i habitatområde i Uldum kær, Tørring Kær og Ølholm Kær, fordelt på 17 forekomster (se tabel 7.1). Udbredelsen af type 6410 i H66 ses på figur 2.1.

2. Naturtypens struktur og funktion

Vegetationsstruktur

Nedenstående tabel viser et eksempel på en oversigt over vegetationsstrukturen i de polygoner, hvor naturtypen 6410 er registreret. Værdierne er vægtet for de enkelte polygoners arealer.

6410 Arealandele (i % af det samlede areal)	Arealkategori				
	1	2	3	4	5
uden vegetationsdække	98%	2%	0%	0%	0%
med græs/urtevegetation under 15 cm	2%	32%	42%	16%	8%
med græs/urtevegetation 15-50 cm	0%	8%	0%	52%	39%
med græs/urtevegetation over 50 cm	47%	10%	41%	1%	0%
med dværgbuske	100%	0%	0%	0%	0%
med vedplanter	24%	45%	23%	0%	8%
med forekomst af invasive arter	100%	0%	0%	0%	0%

Tabel b.3.1.1. Oversigt over vegetationsstrukturen i de polygoner, hvor naturtypen 6410 er registreret. Registreringerne af de enkelte arealkategorier er angivet ved procentdelen af det samlede areal. Arealkategorierne er beskrevet i Fredshavn (2004). 1) 0-5 %, 2) 5-10 %, 3) 10-30 %, 4) 30-75 % og 5) 75-100 %. Udtræk fra TILDA.

En forholdsvis stor andel af arealer med tidvis våd eng er bevokset med høje græsser og urter. Der er således en dækning på mellem 30 og 100 % af græsser og urter mellem 15 og 50 cm på 91 % af arealet.

Det indikerer, at arealerne drives meget ekstensivt og kan være under begyndende tilvoksning.

Der er konstateret forekomster af vedplanter på 68 % af arealerne, hvoraf der på 23 % af disse er mellem 10 og 25 % dækning. Det indikerer ligeledes et problem med tilgroning.

Hydrologi

Afvanding og vandindvinding	Antal forekomster	Andel af areal (i %)
Afvanding og vandindvinding forekommer ikke	1	2
Tegn på afvanding (grøfter el. lign.), men uden tydelige vegetationsændringer	12	81
Afvanding medfører sommerudtørring og begyndende tilgroning)	4	17
Udbredt tørlægning og tilgroning med tørbundsplanter	0	0
Fuldstændig tørlægning af hele arealet	0	0
Registrering mangler	0	0

Tabel b.3.1.2. Oversigt over afvanding og vandindvinding i de polygoner, hvor naturtypen 6410 er registreret. Registreringerne er angivet ved antal polygoner og arealandelen vægtet for polygonernes arealer. Udtræk fra TILDA.

På 98 % af arealerne er der tegn på afvanding i form af grøfter eller lignende. På 17 % af arealerne er der så kraftig afvanding, at det medfører sommerudtørring af arealerne, og der er begyndende tilgroning.

Pleje/Landbrugsdrift

	Arealkategori				
	1	2	3	4	5
Arealandele (i % af det samlede areal med 6410)					
med græsning/høslæt	22%	0%	0%	26%	53%
med tydelige påvirkninger af landbrugsdrift	100%	0%	0%	0%	0%

Tabel b.3.1.3. Oversigt over pleje- og landbrugsdrift i de polygoner, hvor naturtypen 6410 er registreret. Registreringerne af de enkelte arealkategorier er vægtet for polygonernes arealer. Arealkategorierne er beskrevet i Fredshavn (2004). 1) 0-5 %, 2) 5-10 %, 3) 10-30 %, 4) 30-75 % og 5) 75-100 %. Udtræk fra TILDA.

Det kan konstateres, at der mangler græsning eller høslæt på 78 % af arealerne. Til gengæld er der ikke konstateret tydelig påvirkning af landbrugsdrift på arealerne.

Naturtypekarakteristiske strukturer

Positive strukturer	Negative strukturer		
	Udbredt	Spredt	Ikke tilstede
Udbredt	0%	38%	2%
Spredt	0%	24%	0%
Ikke tilstede	18%	17%	0%

Tabel b.3.1.4. Fordelingen af negative og positive strukturer (Procentvis andel af samlede areal, areal og antal lokaliteter) i de polygoner, hvor naturtypen 6410 er registreret. For både negative og positive strukturer er angivet, om strukturerne samlet set er udbredte, spredte eller ikke tilstede. Antallet af registreringer med hver af de 9 kombinationsmuligheder er vægtet for polygonernes arealer. Strukturerne er beskrevet i Fredshavn (2004). Udtræk fra TILDA.

2% af de tidvis våde enge må betegnes som veludviklede for naturtypen, mens 38 % vurderes til at være arealer med overvægt af positive strukturer. Til gengæld er der fundet 18 % af arealerne, som har kraftig overvægt af negative strukturer, og som derfor vurderes til at være truede.

Nedenstående tabel viser en oversigt over de hyppigst registrerede positive og negative strukturer i naturtypen 6410 i H66.

6410	Struktur	Antal forekomster
Positive strukturer	Tegn på hyppige oversvømmelser	7
	Rig flora	6
	Udbredte bestande af blåtop	0
Negative strukturer	Ingen tegn på oversvømmelser	3

Tabel b.3.1.5. De hyppigst registrerede negative og positive strukturer i de polygoner, hvor naturtypen tidvis våd eng er registreret. Strukturerne er beskrevet i Fredshavn (2004). Udtræk fra TILDA. En forekomst har tilsyneladende hverken haft positive eller negative strukturer.

De hyppigst forekommende positive naturtypiske karakteristika er hyppige tegn på oversvømmelser og en rig flora. Det mest udbredte negative naturtypiske karakteristika er, at der ikke er tegn på oversvømmelser.

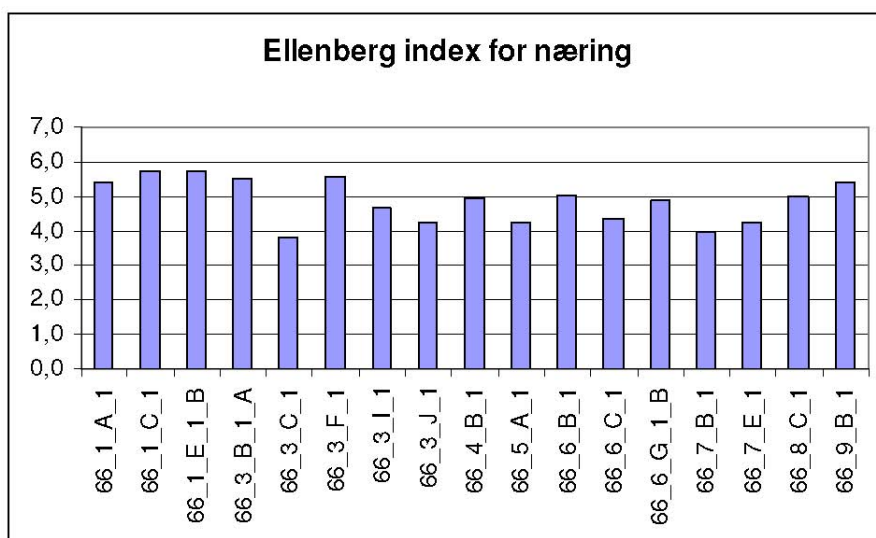
Vurdering af akut plejebehov

Som det fremgår af tabel b.3.1.6 er det ikke nødvendigt med pleje på 97% af de tidvis våde enge i H66 og kun på 3% af arealerne vil en mindre indsats over en kortere årrække være nødvendig.

Plejebehovets omfang	Antal lok.	Arealandel
Ingen indsats nødvendig	14	97%
Mindre indsats i en kortere årrække	3	3%
En større indsats i en kortere årrække	0	0%
Betydelig indsats i en længere årrække	0	0%
Omfattende og langvarig indsats	0	0%

Tabel b.3.1.6. Oversigt over plejebehovets omfang i de polygoner, hvor naturtypen 6410 er registreret. Registreringerne er angivet ved antal polygoner og arealandelen vægtet for polygonernes arealer. Udtræk fra TILDA.

Ellenbergværdier

Figur b.3.1.1 Beregnede Ellenbergværdier for tidvis våd eng (6410).
Skala: Ellenberg

- 1 På de mest kvælstoffattige levesteder
- 2 Mellem 1 og 3
- 3 Mere hyppigt forekommende på kvælstoffattige levesteder end på levesteder med middel kvælstofindhold, kun undtagelsesvist på kvælstofrige levesteder
- 4 Mellem 3 og 5
- 5 På levesteder med middel kvælstofindhold, sjældnere på kvælstoffattige eller -rige levesteder
- 6 Mellem 5 og 7
- 7 Mere hyppigt forekommende på kvælstofrige levesteder end på levesteder med middel kvælstofindhold, kun undtagelsesvist på kvælstoffattige levesteder.
- 8 Udpræget indikator for højt kvælstofindhold
- 9 På levesteder med usædvanligt højt kvælstofindhold, forureningsindikator, møddingsplante

Ellenbergværdierne viser, at alle lokaliteter har værdier på 4-6, mens kun en enkelt lokalitet ligger under 4. De arter, der forekommer, er derfor karakteristiske for områder med middel kvælstofindhold og sjældnere på kvælstoffattige eller -rige levesteder.

Artsdiversitet

For de tidvis våde enges vedkommende er middelantal arter pr. 5 meter cirkel på 15,8 +/-4,3, mens det maksimale antal arter, der er fundet i en cirkel, er på 23 arter.

3. Naturtypens arter

Karakteristiske arter

På de tidvis våde enge i habitatområde 66 er der registreret 3 arter, der er karakteristiske for naturtypen.

Art Antal fund

Kategori 1 arter

tormentil 1 kællingetand, sump-2 frytle, mangleblomstret 1

Tabel b.3.1.7. Karakteristiske arter for 6410 i H66. Det totale antal 5 meter cirkler hvori arterne er registreret er angivet. Udtræk fra TILDA.

Invasive arter

I henhold til den tekniske anvisning til kortlægning af habitatnaturtyper (Fredshavn 2004) er de invasive arters andel af vegetationsdækket vurderet, men arterne er kun angivet ved navn, hvis de er truffet inden for 5 m cirklen. Som det fremgår af nedenstående tabel er der ikke registreret invasive arter i de tidvis våde enge i H66.

	Arealkategori (i %)				
	0	1-10	10-25	25-50	50-100
Forekomst af invasive arter	100	0	0	0	0

Tabel b.3.1.8. Arealandelen af invasive arter i 6410 i H66. For hver arealkategori er registreringerne vægtet for polygonernes areal. Udtræk fra TILDA.

B.3.2. Data fra rigkær (7230)

En detaljeret beskrivelse af naturtypen rigkær findes på <http://www.skovognatur.dk/Emne/Natura2000/Naturtyper/7230.htm>

1. Naturtypens areal og udbredelse

Udbredelsen af type 7230 i H66 ses i figur 2.1.

Naturtypen rigkær (7230) er registreret på 69,6 ha i habitatområde 66 Uldum kær, Tørring Kær og Ølholm Kær, fordelt på 18 forekomster (se tabel 7.1).

2. Naturtypens struktur og funktion

Vegetationsstruktur

Nedenstående tabel viser et eksempel på en oversigt over vegetationsstrukturen i de polygoner, hvor naturtypen rigkær er registreret. Værdierne er vægtet for de enkelte polygoners arealer.

7230 Arealandele (i % af det samlede areal)	Arealkategori				
	1	2	3	4	5
uden vegetationsdække	85%	12%	3%	0%	0%
med græs/urtevegetation under 15 cm	53%	14%	34%	0%	0%
med græs/urtevegetation 15-50 cm	15%	0%	8%	52%	26%
med græs/urtevegetation over 50 cm	8%	32%	16%	20%	23%
med dværgbuske	100%	0%	0%	0%	0%
med vedplanter	0%	88%	0%	12%	0%
med forekomst af invasive arter	98%	2%	0%	0%	0%

Tabel b.3.2.1. Oversigt over vegetationsstrukturen i de polygoner, hvor naturtypen rigkær er registreret. Registreringerne af de enkelte arealkategorier er angivet ved procentdelen af det samlede areal. Arealkategorierne er beskrevet i Fredshavn (2004). 1) 0-5 %, 2) 5-10 %, 3) 10-30 %, 4) 30-75 % og 5) 75-100 %. Udtræk fra TILDA.

Det fremgår af ovenstående tabel, at der på 75 % af arealerne er en dækning på mellem 30 og 100 % af græsser og urter på 15 –50 cm. Og på 43 % af arealerne er der en dækning på mellem 30 og 100 % af græsser og urter over 50 cm. Heraf kan konkluderes, at rigkærsarealerne i Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær er under kraftig tilvoksning med høje græsser og urter. Desuden ser det også ud til, at der er en begyndende tilvoksning med vedplanter. På 88 % er vedplantedækningen stadig forholdsvis lav på 1-10 %, men på 12 % af arealerne er der fundet en vedplantedækning på 25-50 %.

Hydrologi

Afvanding og vandindvinding	Antal forekomster	Andel af areal (i %)
Afvanding og vandindvinding forekommer ikke	3	7
Tegn på afvanding (grøfter el. lign.), men uden tydelige vegetationsændringer	13	80
Afvanding medfører sommerudtørring og begyndende tilgroning)	2	12
Udbredt tørlægning og tilgroning med tørbundsplanter	0	0
Fuldstændig tørlægning af hele arealet	0	0
Registrering mangler	0	0

Tabel b.3.2.2. Oversigt over afvanding og vandindvinding i de polygoner, hvor naturtypen 7230 er registreret. Registreringerne er angivet ved antal polygoner og arealandelen vægtet for polygonernes arealer. Udtræk fra TILDA.

Der forekommer afvanding af rigkærsarealerne i form af grøfter eller lignende på 82 % af arealerne. På 12 % af arealerne er afvandingen så kraftig, at den medfører sommerudtørring og begyndende tilgroning af arealerne.

Pleje/Landbrugsdrift

	Arealkategori				
	1	2	3	4	5
Arealandele (i % af det samlede areal med 7230)					
med græsning/høslæt	60%	0%	0%	7%	34%
med tydelige påvirkninger af landbrugsdrift	89%	0%	11%	0%	0%

Tabel b.3.2.3. Oversigt over pleje- og landbrugsdrift i de polygoner, hvor naturtypen rigkær er registreret. Registreringerne af de enkelte arealkategorier er vægtet for polygonernes arealer. Arealkategorierne er beskrevet i Fredshavn (2004). 1) 0-5 %, 2) 5-10 %, 3) 10-30 %, 4) 30-75 % og 5) 75-100 %. Udtræk fra TILDA.

Det vurderes, at der mangler pleje i form af græsning eller høslæt på ca. 40 % af arealerne.

På 11 % af arealerne vurderes der at være tydelige spor efter landbrugsdrift i form af gødskning og sprøjtning.

Naturtypekarakteristiske strukturer

Positive strukturer	Negative strukturer		
	Udbredt	Spredt	Ikke tilstede
Udbredt	31%	37%	0%
Spredt	0%	28%	0%
Ikke tilstede	1%	0%	3%

Tabel b.3.2.4. Fordelingen af negative og positive strukturer (Procentvis andel af samlede areal, areal og antal lokaliteter) i de polygoner, hvor naturtypen rigkær er registreret. For både negative og positive strukturer er angivet, om strukturerne samlet set er udbredte, spredte eller ikke tilstede. Antallet af registreringer med hver af de 9 kombinationsmuligheder er vægtet for polygonernes arealer. Strukturerne er beskrevet i Fredshavn (2004). Udtræk fra TILDA.

Der er ingen af rigkærsarealerne i Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær, der kan betegnes som veludviklede rigkær. 37 % af rigkærene vurderes til at være rimelige i deres struktur, mens de øvrige stort set alle ligger i mellemkategorien der indikerer, at arealerne er præget af både positive og negative strukturer.

Nedenstående tabel viser en oversigt over de hyppigst registrerede positive og negative strukturer i rigkærene i H66.

7230	Struktur	Antal forekomster
Positive strukturer	trykvand i terrænniveau	11
	Rig mosflora	3
	Rig blomsterflora	7
Negative strukturer	Udtørret	2
	Eutrofieret	0
	Dominans af høje urter	8
	Opvækst af vedplanter	8

Tabel b.3.2.5. De hyppigst registrerede negative og positive strukturer i de polygoner, hvor naturtypen rigkær er registreret. Strukturerne er beskrevet i Fredshavn (2004). Udtræk fra TILDA.

Af positive naturtypekarakteristiske strukturer kan nævnes, at der primært er tale om, at der forekommer trykvand i terrænniveau, men der er også registreret forekomster af rig mos og/eller blomsterflora på nogle arealer.

Af negative naturtypekarakteristiske strukturer kan nævnes, at enkelte arealer virker udtørrede, men den

Vurdering af akut plejebehov

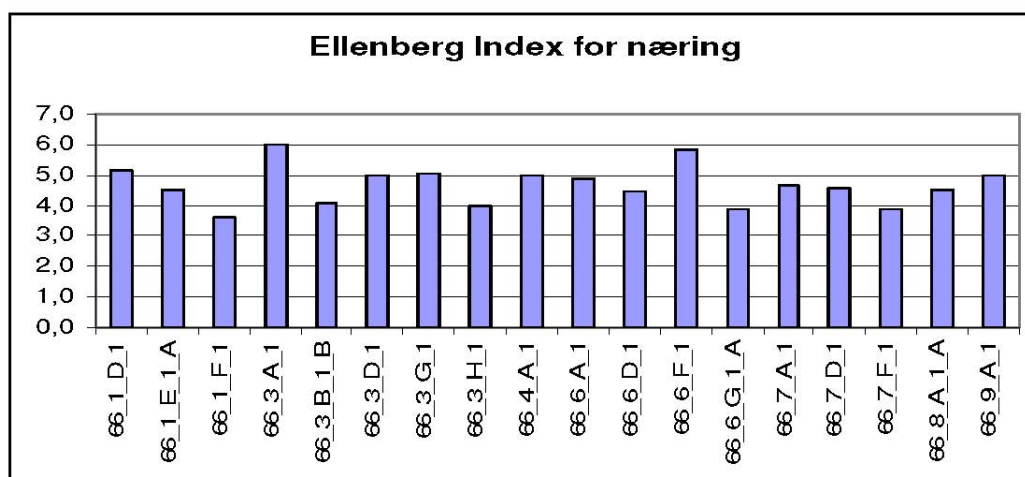
Som det fremgår af tabel b.3.13.6, er der et stort akut behov for pleje af rigkærene i H66.

Plejebehovets omfang	Antal lok.	Arealandel
Ingen indsats nødvendig	9	56%
Mindre indsats i en kortere årrække	7	30%
En større indsats i en kortere årrække	1	11%
Betydelig indsats i en længere årrække	1	3%
Omfattende og langvarig indsats	0	0%

Tabel b.3.2.6. Oversigt over plejebehovets omfang i de polygoner, hvor naturtypen rigkær er registreret. Registreringerne er angivet ved antal polygoner og arealandelen vægtet for polygonernes arealer. Udtræk fra TILDA.

Det vurderes, at der er et plejebehov på knap halvdelen af arealerne (44 %).

Ellenbergværdier

Figur b.3. 2.1. Beregnede Ellenbergværdier for rigkær (7230). Skala:

Ellenberg N

- 1 På de mest kvælstoffattige levesteder
- 2 Mellem 1 og 3
- 3 Mere hyppigt forekommende på kvælstoffattige levesteder end på levesteder med middel kvælstofindhold, kun undtagelsesvist på kvælstofrige levesteder
- 4 Mellem 3 og 5
- 5 På levesteder med middel kvælstofindhold, sjældnere på kvælstoffattige eller -rige levesteder
- 6 Mellem 5 og 7
- 7 Mere hyppigt forekommende på kvælstofrige levesteder end på levesteder med middel kvælstofindhold, Kun undtagelsesvist på kvælstoffattige levesteder
- 8 Udpræget indikator for højt kvælstofindhold
- 9 På levesteder med usædvanligt højt kvælstofindhold, forureningsindikator, møddingsplante

Ellenbergværdierne viser, at næsten alle lokaliteter har værdier på 3-5, kun tre lokaliteter har værdier

Ellenbergværdierne viser, at næsten alle lokaliteter har værdier på 3-5, kun tre lokaliteter har værdier mellem 5 og 6. De arter, der forekommer, er derfor karakteristiske for områder med middel kvælstofindhold og sjældnere på kvælstoffattige eller -rige levesteder.

Artsdiversitet

For rigkærenes vedkommende er middelantal arter pr. 5 meter cirkel på 21,5 +/-8,8, mens det maksimale antal arter, der er fundet i en cirkel, er på 41 arter. Der er således fundet et forholdvis højt antal arter i området.

3. Naturtypens arter

Karakteristiske arter

I rigkærene i habitatområde 66 er der registreret 4 arter, der er karakteristiske for naturtypen.

Art Antal fund

Kategori 1 arter

star, næb-12 star, almindelig 11 star, hirse-1 star, blågrøn 2

Tabel b.3.2.7. Karakteristiske arter for rigkær i H66. Det totale antal 5 meter cirkler, hvori arterne er registreret, er angivet. Udtræk fra TILDA.

Af karakteristiske arter for naturtypen er fundet næb-star, almindelig star, hirsestar og blågrøn star.

Invasive arter

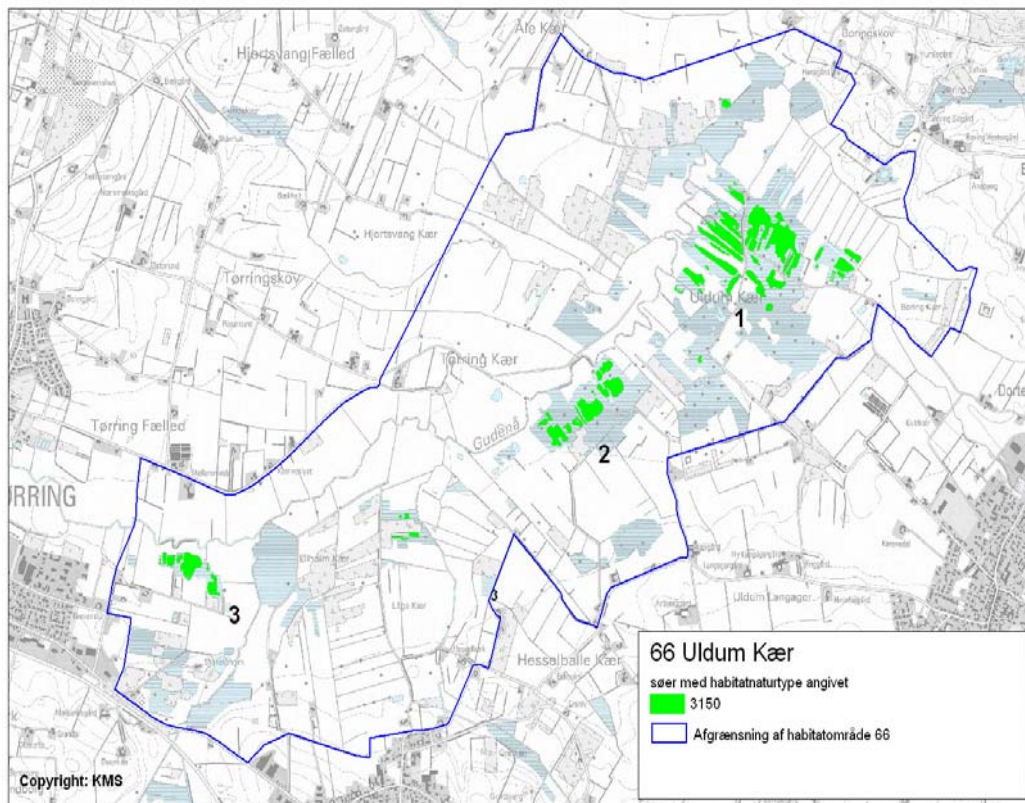
I henhold til den tekniske anvisning til kortlægning af habitatnaturtyper (Fredshavn 2004) er de invasive arters andel af vegetationsdækket vurderet, men arterne er kun angivet ved navn, hvis de er truffet inden for 5 m cirklen.

	Arealkategori (i %)				
	0	1-10	10-25	25-50	50-100
Forekomst af invasive arter	98%	2%	0%	0%	0%

Tabel b.3.2.8. Arealandelen af invasive arter i rigkærene i H66. For hver arealkategori er registreringerne vægtet for polygonernes areal. Udtræk fra TILDA.

Som det fremgår af ovenstående tabel, er der ikke store problemer med invasive arter i rigkærene i H66, kun 2% af arealet har invasive arter i plantedækket (1-10% af plantedækket udgøres af invasive arter). Den invasive art, der er registreret, er glansbladet hæg.

B.3.3 Søer

Figur b.3.3.1. Kort over søer med habitatnaturtype 3150 i H66 og F44 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær.

Den store sø i Uldum Kær

Gul åkande dominerer fuldstændig vegetationen i søen. Mellem 60 og 90 % af søoverfladen er dækket med flydebladsplanter. Udover gul åkande er der også frøbid, vand-ranunkel, hvid åkande og liden andemad.

Undervandsvegetationen, bestående af butbladet vandaks og vandpest, er ved at blive skygget væk af flydebladsplanterne, men endnu dækker den 10-20 % af søbunden.

Der er ikke mange alger, og vandet er klart. Alger skygges væk af flydebladsvegetationen. En stor rørskov er ved at brede sig i de lavvandede dele af søen, og samtidigt breder et pilekrat sig. Rørskoven dækker 30% af søområdet og domineres af smalbladet dunhammer og røgræs. Flere

steder danner rørskoven en hængesæk, der gror ud over søen. Hængesækken domineres af græsser, star og dunhammer.

De fire aflange søer mod vest

Området består af 4 aflange søer, og deres oprindelse som tørvegrave er tydelig.

Ca. 80% af søoverfladen er dækket med flydebladsplanter. Gul åkande dominerer vegetationen, men liden andemad har også en stor tæthed, og i to af søerne dominerer de på lige fod med åkanderne. Den ekstremt mudrede bund dækkes af en rimelig stor bestand af vandpest.

Rørskoven, der er noget mindre end i den store sø i Uldum Kær, dækker ca. 20% af søen. Den domineres af høj sødgræs, kær star, bredbladet dunhammer og gråpil.

Generelt er vandet i søerne rimeligt klart, hvilket formentligt skyldes, at flydebladene skygger for algerne. De er lavvandede, og søbunden består af tørv og mudder. Søerne er alle truet af tilgroning med rørskov og flydebladsvegetation, nogle mere end andre.

Dræning af kærområdet medfører lavere vandstand i søerne og dermed chance for en hurtigere tilgroning. Derfor bør dræning om muligt undgås.

2. Søerne i Tørring Kær

De 3 større søer i området er beskrevet: Den ene sø er lavvandet, uklar og helt tilvokset i gul åkande. Der fodres ænder tæt ved søen, og der er en del ænder ved søen. Der er en mindre rørskov i søen bestående af røgræs, bredbladet dunhammer og høj sødgræs. I øvrigt vokser der vandnavle ved søen. Søen er helt omkranset af pilemose.

De to andre søer er svært tilgængelige, idet de omkranses tæt af pilemose. Gul åkande dækker ca. halvdelen af vandfladen. Liden andemad forekommer spredt. Der er en forholdsvis artsrig undervandsvegetation bestående af butbladet vandaks, vandpest, vandstjerne, spinkel vandaks og svømmende vandaks. Udbredelsen af undervandsvegetationen er ikke opgjort. Vandet i søerne er rimeligt klart. Søbunden består af mudder og tørv. Det vurderes, at søerne er under tilgroning med rørskov og flydebladsvegetation, men ikke i samme omfang som søerne i Uldum Kær. Dræning af kærområdet via kanaler vurderes at medføre en lavere vandstand i søerne, og dræningen vil således fremme tilgroningen i søerne.

3. Søerne øst for Tørring

4 små søer/damme, som er lavvandede. Den første og sidste dam har forbindelse til Gudenåen via kanaler. Gul åkande dækker 90 % af overfladen. Da søerne er lavvandede ca. 50 cm dybe vurderes det, at 50 % af vandvolumenet er fyldt med planter. Liden andemad findes mellem åkanderne. Der er en hængesæk under udvikling fra bredden. De dominerende arter i den er bredbladet dunhammer, gifttyde og høj sødgræs.

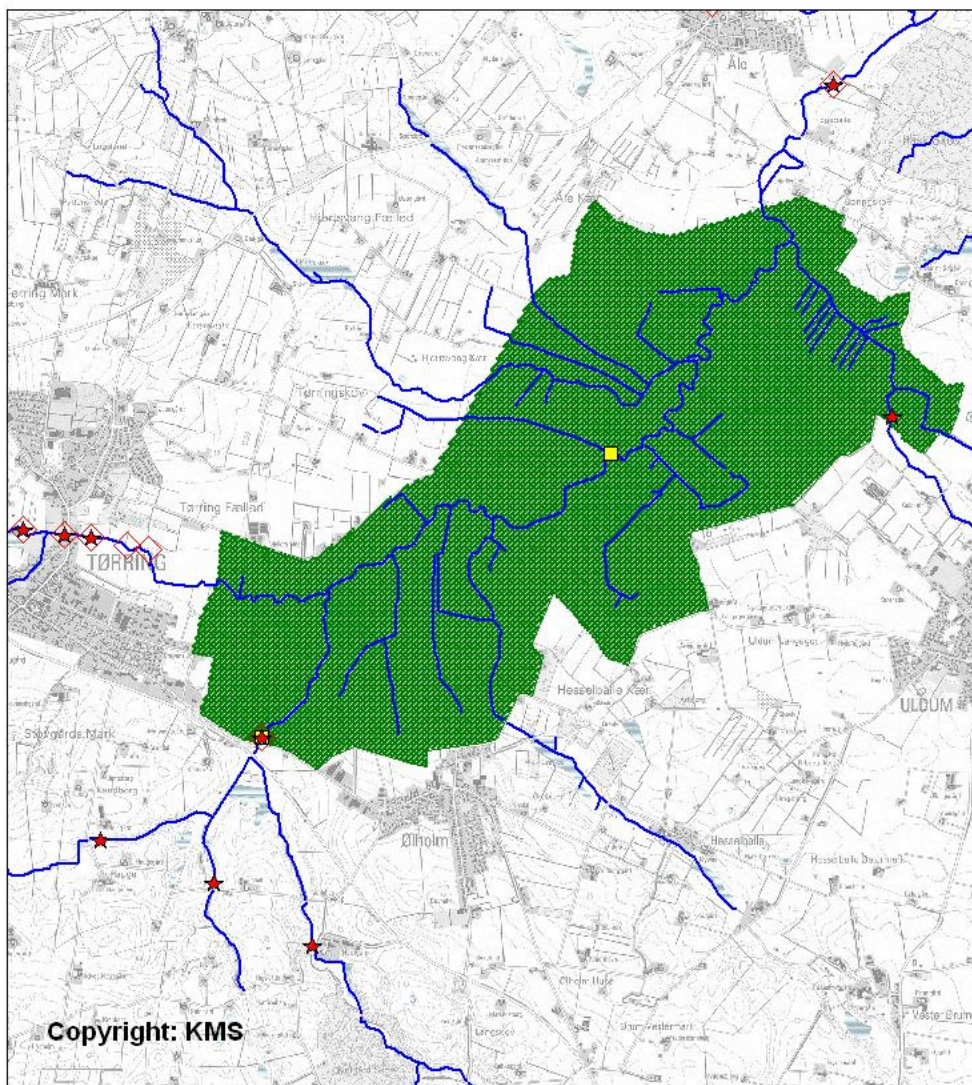
Tilstanden i søerne er dårlig, og de vurderes at være under kraftig tilgroning. Vandet er uklart, og der er et stort lag mudder på søbunden. Der er udsat ænder i søerne, og der sker fodring ned til vandkanten af disse ænder. Den dårlige tilstand skyldes også, at søerne tilføres næring fra Gudenåen.

Øst for de 4 søer ligger endnu en sø, men dens vegetation er anderledes, idet dens vandspejl er frit. 60 % af bunden er imidlertid dækket af butbladet vandaks.

Det er generelt for søerne i hele Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær, at rørskoven og flydebladsvegetationen flere steder er ved at dække søerne. Udover de arter, der er nævnt, findes også følgende arter: almindelig fredløs, bittersød natskygge, brøndkarse, bukkeblad, dyndpadderok, eng-og sumpforglemmigej, gifttyde, gul iris, kalmus, kær star, mjødukt, mynte, pindsvineknop, skræppe, høj sødgræs, vejbredskeblad, krageklo, mosebunke, hyldebladet baldrian og mange græs-og stararter.

B.3.4 Vandløb

Se de næste sider.

66 Uldum Kær

Vandløbsdyr

- Gullistede invertebrater
- ★ Eltritse
- ◇ Forekomst af bæklampret
- §3 vandløb
- Afgrænsning af habitatområde 66

Figur 3.4.1. Vandløbsdyr fundet i vandløb i H66 og F44 Uldum Kær, Tørring Kær og Øholm Kær.

B.3.2 - Vandløbsregistrering

Vandsystem:	Gudenå	Dato/periode for undersøgelse
Vandløbsnavn:	Gudenå	2000 -2005
Lokalitetsnavn/strækning:	Uldum Kær	

EF-habitatområdenavn og -nummer	Inventør
Uldum Kær, H 066	Vejle Amt

Vandløbets habitatnaturtype	Prøvestationens/prøvestrækningens geografiske koordinater (UTM/GIS)
6230	

Længde af vandløbet som prøvestationen dækker (km)

Længde af vandløbet som prøvestationen dækker (km)

Længde af vandløb i området Hovedløbet = 7,2 km, øvrige = 8,3 km

Bestand af karakteristiske plantearter for naturtypen. Opgjort artsvis, f.eks DAFOR-skala1 .	
Art	Hyppighed eller "+" hvis forekommende
Pindsvineknop	
Sideskærm	
Vandrandunkel	

Vandløb i naturligt leje uden vedligeholdelse	Vandløb overvejende i naturligt leje, evt. med sparsom grødeskæring	Vandløb delvist regulerede. Evt. grødeskæring og oprensning ikke årlig	Vandløb regulerede, med årlig grødeskæring og oprensning	Alle vandløb rørlagte
			x	

Dansk vandløbsfaunaindeks							
Faunaklasse	1	2	3	4	5	6	7
			x	x	x		

Forekomst af fisk/lampret	
Art	Hyppighed eller "+" hvis forekommende
Ørred	
Ål	
Bæklampret	
Stalling	
Elritse	
Gedde	

¹ DAFOR-skalaen (Dominant, Abundant, Frequent, Occasional, Rare) betegner frekvensen/abundancen af arter i et område. Skalaen er en intervallskala med fem lige store klasser.

B.4. FORELØBIG TRUSSELSVURDERING

B.4.1. Eutrofiering

4.1.1. Tålegrænser

For de naturtyper, der danner udpegningsgrundlag for NATURA 2000-området, er der fastsat tålegrænseintervaller, som fremgår af tabel b.4.1.1.

Tålegrænse: Følsomheden af et naturområde overfor en (forøget) tilførsel af forsurende eller eutrofierende stoffer kan beskrives i form af tålegrænser, der angiver ”den belastning, hvorunder væsentlige skadelige effekter på økosystemet ikke vil forventes, vurderet ud fra den bedste tilgængelige viden” Empirisk baserede tålegrænser for en række forskellige naturtyper er blevet fastsat af UN/ECE¹ (Skov- og Naturstyrelsen 2003).

Naturtype	Tålegrænse Kg N/ha
1110 Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand	- ¹
1130 Flodmundinger	30-40
1140 Mudder-og sandflader blottet ved ebbe	- ¹
1150 Kystlaguner og strandsøer	30-40
1160 Større lavvandede bugter og vige,	30-40
1170 Rev	- ¹
1180 Boblerev	- ¹
1330 Strandenge	30-40
1340 Inlands saltenge	30-40
2130 Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)	10-20 ²
2140 Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede)	10-20 ²
2190 Fugtige klitlavninger	10-25 ⁴
2250 Kystklitter med enebær	
3110 Kalk-og næringsfattige søer og vandhuller (lobeliesøer)	5-10
3130 Røt næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden	5-10
3140 Kalkrige søer og vandhuller med kransnålagler	5-10
3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks	- ¹¹
3160 Brunvandede søer og vandhuller	5-10
3260 Vandløb med vandplanter	- ¹
3270 Vandløb med tidvis blottet mudder med enårige planter	- ¹
4010 Våde dværgbusksamfund med klokkelyg	10-25
4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)	10-20
6120 Meget tør overdrevs-eller skræntvegetation på kalkholdigt sand	15-25
6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (vigtige orkidélokalteter)	15-25
6230 Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund	10-20
6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	15-25 ⁶
7110 Aktive højmoser	5-10
7140 Hængesæk og andre kærsumfund dannet flydende i vand	10-15 ^{3,7}
7150 Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tør	10-15 ^{3,7}
7210 Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe	15-25
7220 Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand	15-25 ⁸
7230 Riggær	15-25 ³

UN/ECE er FN's Økonomiske Komité for Europa. Tålegrænserne (critical loads) fastsættes i Arbejdsgruppen vedr. effekter af konventionen om langtransporterende luftforurening (www.unece.org/env/wge) i forbindelse med det internationale samarbejdsprogram vedr. modellering og kortlægning af tålegrænser, baggrundsbelastning, effekter, risici og udviklingstendenser for luftforurening.

⁷ Tålegrænsen for atmosfærisk belastning er ikke relevant, idet naturtyperne er naturligt kvælstofrige, ufølsomme for atmosfærisk tilførsel, eller forventes at modtage det største bidrag fra andre kilder, fx grundvand eller overfladenær afstrømning.

² Tålegrænsen for beskyttelse af laver (10 – 15 kg N ha-1år-1) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme

laver på lokaliteten ønskes beskyttet.

³ Tålegrænsen for højmoser (5 – 10 kg N ha-1år-1) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme højmosarter

på lokaliteten ønskes beskyttet.

⁴ Tålegrænsen for oligotrofe søer (5 – 10 kg N ha-1år-1) benyttes for småsøer i klitlavninger.

⁵ Tålegrænsen for heder (10 – 20 kg N ha-1år-1) anvendes, hvis dværgbuske (lyng mv.) er hyppige.

⁶ Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fersk natureng, der kan være mere kvælstoffølsom.

⁷ Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fattigkær, der har tålegrænse i intervallet 10 – 20 kg N ha-1år-1

⁸ Naturtypen omfatter også Palludellavæld, der forventes at have tålegrænser i den lave ende af intervallet.

⁹ Baseret på tålegrænsen for laver.

¹⁰ Tålegrænsen bør modelberegnes. En modelberegning kan give lavere tålegrænser, ned til 7 kg N ha-1år-1

¹¹ Mange søer og vandhuller er eutroferet som følge af næringstilførsel fra andre kilder. For de rene, ikke eutroferede

søer af type 3150 kan tålegrænsen for de øvrige søtyper på 5-10 kg N ha-1år-1 bruges, hvis søen er kvælstofbegrænset.

Tabel b.4.1.1. Tålegrænseintervaller for habitatnaturtyperne på udpegningsgrundlaget (Skov- og Naturstyrelsen 2005).

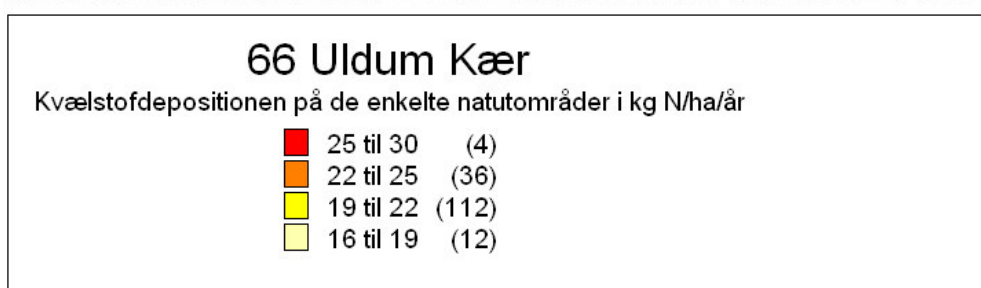
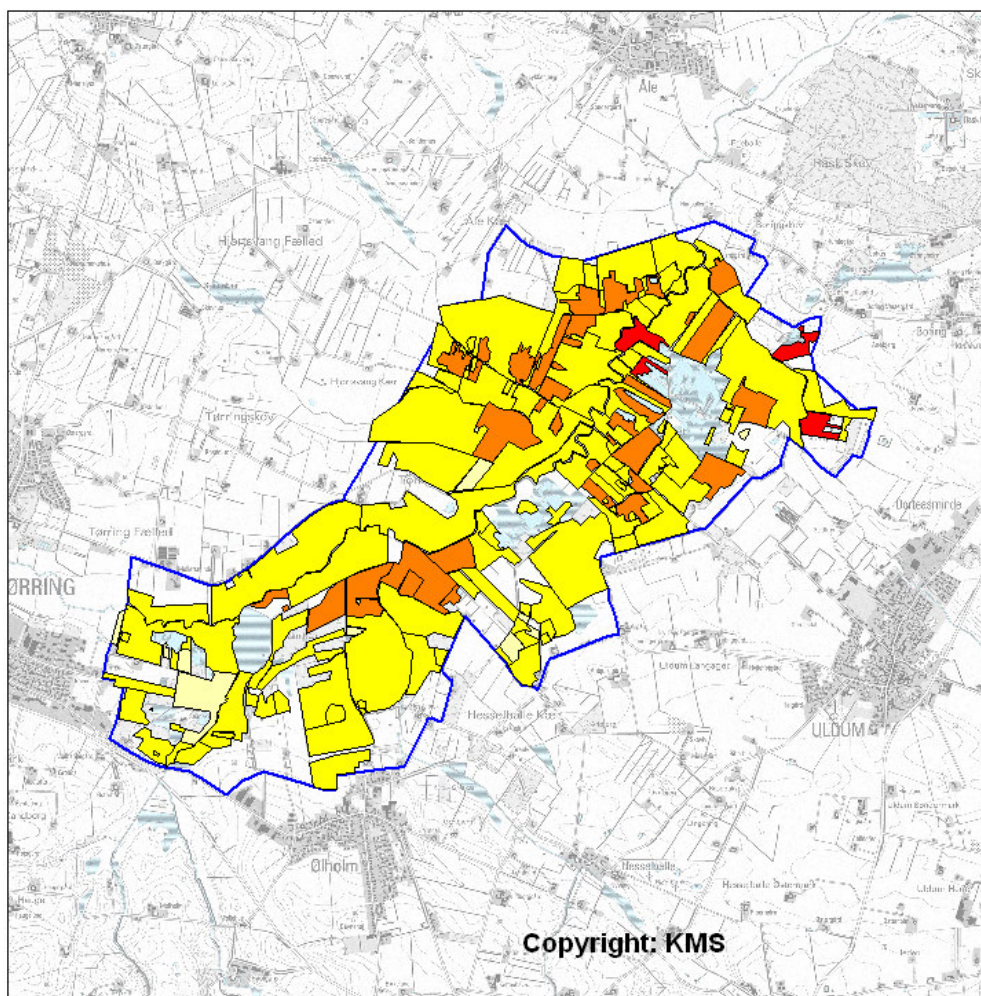
4.1.2. N-deposition og overskridelse af tålegrænser

Kvælstofdepositionen til danske land- og vandområder kommer fra en lang række danske og udenlandske kilder, primært husdyrproduktion (ammoniak) og forbrændingsprocesser (kvælstofoxider). I Jylland og på Fyn stammer ca. 60 % af kvælstofdepositionen fra husdyrproduktion, mens det på Sjælland og Bornholm drejer sig om ca. halvdelen eller under halvdelen (DMU, 2005). De gennemsnitlige tal dækker dog over store lokale variationer afhængig af den lokale husdyrtæthed og ruheden af naturområderne. Landbrugets udslip af ammoniak må i dag anses for at være en af de væsentligste trusler mod bevarelse af næringsfattige naturtyper i det åbne land (SNS, 2003).

Den gennemsnitlige afsætning af kvælstof er opgivet som kommunevise gennemsnit af NH_y og NO_x for årene 2000, 2003 og 2004 beregnet med modellen DEHM-REGINA (Skov- og Naturstyrelsen 2005). En betydelig del af NH_y-fraktionen består af ammoniak fra lokale husdyrbrug, som er ujævnt fordelt i landskabet. Hertil kommer, at afsætningen af ammoniak på forskellige overfladetyper varierer i forhold til ruheden. Der er derfor foretaget en

korrektion af de kommunevise gennemsnitstal i forhold til lokal husdyrtæthed og til forskellige naturtypers ruhed inden for habitatområdet. Korrektionen er foretaget ved hjælp af metoden beskrevet Ammoniakmanualen (Skov- og Naturstyrelsen 2003).

Kvælstofnedfaldet (depositionen) på naturområderne i habitatområde 66 ligger mellem 16 og 28 kg N/ha/år alt afhængig af den lokale husdyrtæthed og naturområdernes overfladeruhed, se figur b.4.1.1. Tallene er beregnet på baggrund af en gennemsnitlig opgørelse på kommuneniveau (baggrundsbelastningen), der er på 18.45 N/ha/år i Tørring Uldum Kommune. Ruheden af naturarealerne (z_0) er vurderet på baggrund af kortlægningsdata (vedplantedækningen i TILDA), og varierer fra 0,2-0,8 for naturområderne i habitatområde 223. Heri er ikke medtaget skovnaturtyper, der har en højere ruhed.

Figur b.4.1.1. Belastningen med luftbærent kvælstof på de kortlagte habitatnaturtyper i habitatområde 66.

Det fremgår af tabel b.4.1.2, at alle naturområder enten er eller kan være negativt påvirket af luftbårent kvælstof. Den høje ende af tålegrænseintervallerne for kvælstofpåvirkning er overskredet for 11 % af de tidvis våde enge (6410) men ikke for rigkærene (7230) samt for den særligt kvælstoffølsomme naturtype hængesæk (7140).

Den lave ende af tålegrænseintervallerne anvendes normalt for artsrige naturområder med indhold af kvælstoffølsomme arter, heriblandt mosser og laver. Dette er kendetegnende for enkelte af forekomsterne i habitatområdet. Den lave ende af tålegrænseintervallerne er overskredet for tidvis våd eng (6410), rigkær (7230), som begge har tålegrænser mellem 15-25 kg N/ha/år. For arealerne med hængessæk (7140), der har en tålegrænse på 10-15 kg N/ha/år, er tålegrænsen overskredet for alle arealer.

Det understreges, at der er tale om en foreløbig overslagsberegning, der bør følges op med en mere detaljeret beregning af kvælstofbelastning af de enkelte naturområder samt en modelberegnet tålegrænse. Bl.a. kan der være tale om stor variation inden for de enkelte naturområder som følge af varierende tilgroningsgrad, nærhed til lokale husdyrbrug mv.

Naturtype	N-belastning i forhold til tålegrænseintervallet		
	Ikke overskredet	Lave ende af interval overskredet	Høje ende af interval overskredet
6410		100 %	11 %
7320		100 %	0%
7140		100 %	100%

Tabel b.4.1.2. Vurdering af de kortlagte terrestriske naturarealers belastning med luftbåren kvælstof i forhold til naturtypernes tålegrænseintervaller. For hver naturtype er angivet andelen af det samlede areal, hvor den lokale N-belastning ligger under (tålegrænsen ikke overskredet), inden for (overstiger den lave ende af tålegrænseintervallet) og over (overstiger den høje ende af tålegrænseintervallet) tålegrænseintervallet.

Det vurderes umiddelbart, at der ikke i eller lige uden for habitatområdet er lokale enkeltkilder, der i sig selv er hovedbidragyder til kvælstofbelastningen og dermed hovedårsag til eutrofiering og forringet naturkvalitet i habitatområdet. Det helt afgørende bidrag til eutrofieringen af de terrestriske naturarealer vurderes derfor at være den langtransporterede luftforurening med kvælstofforbindelser fra regionale, nationale og internationale kilder, som udgør langt hovedparten af den deposition, der relaterer sig til den generelle baggrundsbelastning.

Undersøgelser viser, at ammoniakudledning fra landbrugsproduktion er den væsentligste bidrager til baggrundsbelastningen (Danmarks Miljøundersøgelser 2005), og traditionelt indrettede staldanlæg er den største kilde til landbruges ammoniakfordampning.

I langt hovedparten af de tilfælde, hvor eutrofiering vurderes at have negativ indflydelse på naturkvaliteten i de terrestriske naturarealer i habitatområdet, er årsagen således

luftens generelt forhøjede indhold af kvælstofforbindelser, der overvejende stammer fra husdyrbrug.

Det er derfor vigtigt, at kvælstofbelastningen fra lokale kilder nedbringes og i hvert fald ikke øges. Driften af naturarealerne bør om muligt tilrettelægges således, at der løbende fjernes kvælstofholdigt materiale fra arealet ved f.eks. græsning, høstet eller rydning, men det er ikke muligt at pleje sig ud af problemet på naturtyper, der er følsomme over for slidtage, eller som det ikke er muligt at afgræsse, f.eks. hængesæk og højmose.

4.1.5. Ellenberg's indikatorværdi for næringsstof

Ellenberg's indikatorværdier er værdier, der for en given planteart angiver dens præference mht. fugtighed, lys, pH, salinitet og næringsstofindhold på en skala fra 1 til 10 (dog 12 for fugtighed) (Ellenberg 1991). Ved at beregne en gennemsnitlig næringsstofværdi for de arter, der er registreret inden for 5 m cirklen, kan man få et udtryk for den relative tilgængelighed af næringsstoffer på det pågældende areal.

Ved svagt forhøjede næringsniveauer kan der forekomme en vis tidsforskydning, før næringsberigelsen afspejler sig i vegetations sammensætning af arter. Hertil kommer effekten af afgræsning eller høstet, som fjerner de konkurrencesterke arter til fordel for den lavtvoksende og lyskrævende flora. Ellenbergs indikatorværdi for kvælstof siger noget om graden af dominans af konkurrencesterke arter, og en lav Ellenberg-værdi kan således dække over et plantesamfund, hvor effekten af et forhøjet kvælstofniveau endnu ikke er indtruffet, eller hvor de konkurrencesterke arter holdes i ave af græsning eller høstet.

Hovedparten af de indsamlede dokumentationsfelter i NATURA 2000 området har en Ellenberg indikatorværdi for næringsstof, der ligger mellem 4 og 6, hvilket indikerer, at arealerne må betegnes som arealer med middel kvælstofindhold. Det kunne tyde på, at der er en vis påvirkning af næringsniveau på arealerne, der kan udgøre en trussel mod forekomstens bevaringsstatus.

B.4.2. Tilgroning i H66

4.2.1. Vegetationshøjde

Vegetationens højde er en god indikator for omfanget af pleje og dermed mulighederne for fortsat at holde arealerne lysåbne.

Plejekrævende naturtyper:

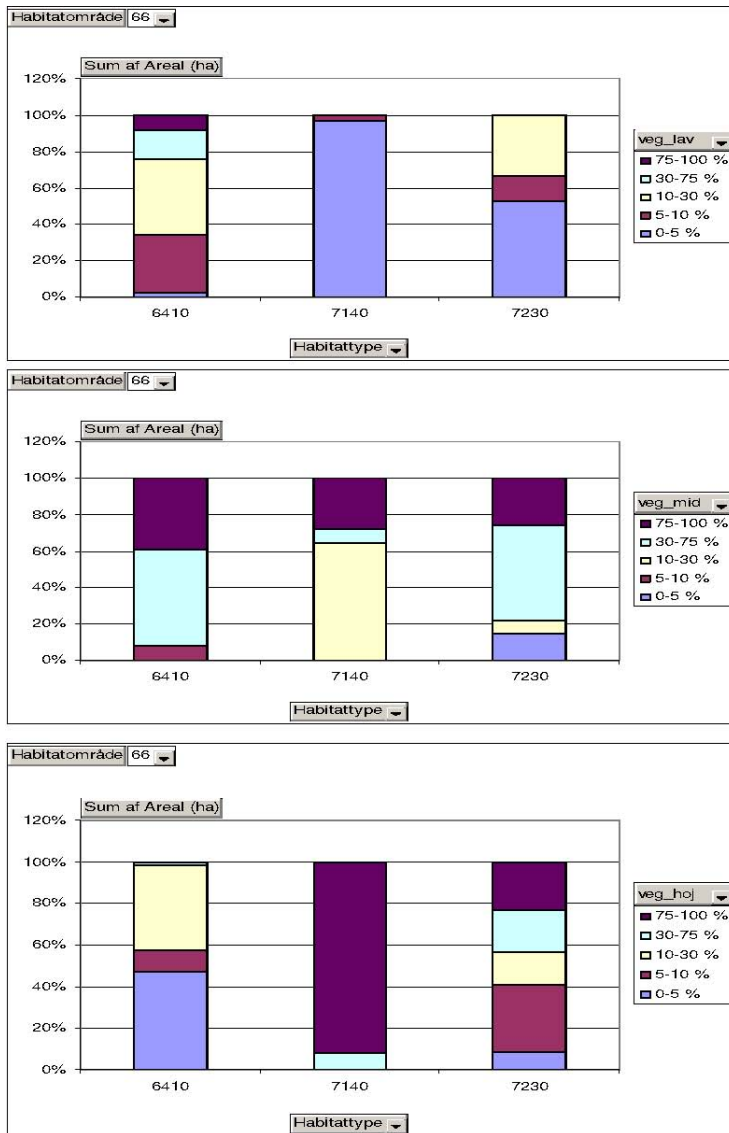
0-15 cm – Gradient fra ugræsset til meget intensiv græsning (75 – 100%)

15-50 cm – Plejebenhov (begyndende tilgroning), hvis denne kategori har stor dækning.

> 50 cm -Akut plejebenhov, hvis denne kategori har stor dækning

En lav vegetation er forudsætningen for mange lyskrævende og ikke så konkurrencedygtige arter.

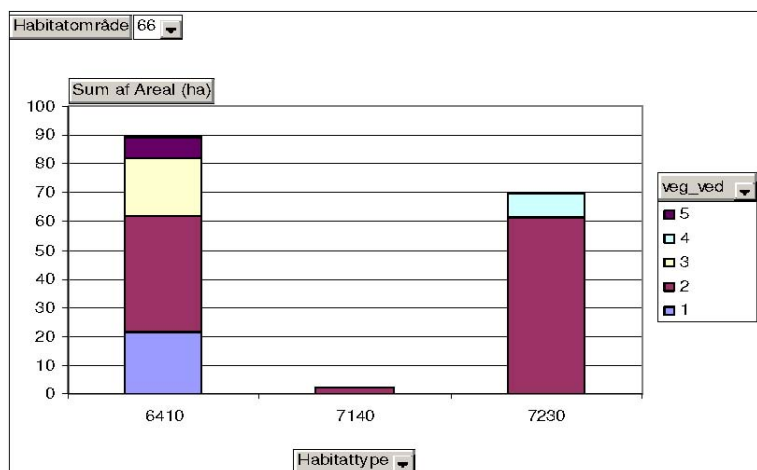
Det er ofte afgræsning eller høstlet, der holder vegetationen så lav. Er hele arealet under 15 cm højde, kan det være udtryk for overgræsning og dermed en hindring for blomstring og frøsetning.

Figur b.4.2.1. Vegetationshøjde; øverste figur: arealandel med lav vegetation, midterste figur: arealandel med middelhøj vegetation og nederste figur: arealandel med høj vegetation.. Udtræk fra Tilda.

Af figur b.4.2.1 fremgår det, at vegetationen på de tidvis våde enge (6410) og i rigkærene (7230) er domineret af høje græsser og urter. Der er således en dækning på 30-100 % af vegetation på 15-30 cm på 91 % af engene og i 75 % af rigkærene. I rigkærene er der desuden et kraftigt indslag af græsser og urter på over 50 cm, idet de på 30-100 % af arealet udgør mellem 30 og 100 % af vegetationen.

Vedplanter er en naturlig del af mange lysåbne naturtyper, ofte i form af krat eller solitære træer, der har undgået nedbidning. Afgræsning/pleje og oversvømmelser holder tilgroningen med vedplanter naturligt nede.

Figur b.4.2.2 Arealandele med vedplantedækning som absolutte tal. 1) 0%. 2) 1-10%. 3) 10-25%. 4) 25-50% 5) 50-100%. Udtræk fra TILDA.

Rigkær: Desuden ser det også ud til, at der er en begyndende tilvoksning med vedplanter. På 88 % er vedplantedækningen stadig forholdsvis lav på 1-10 %, men på 12 % af arealerne er der fundet en vedplantedækning på 25-50 %.

4.2.3. *Strukturer relateret til tilgroning*

Sammenfatning af informationer fra naturtype-bilag (bilag 3).

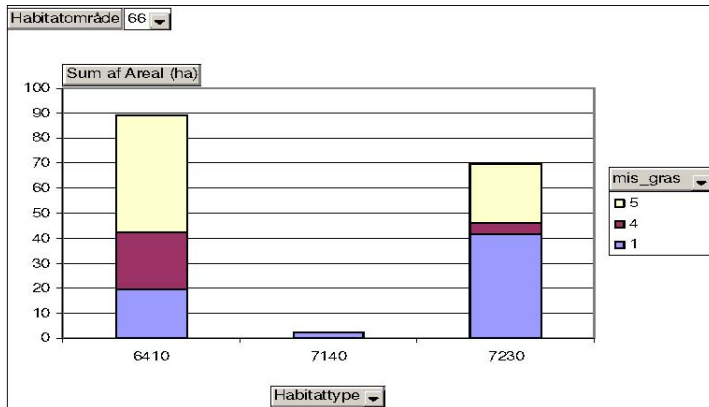
Naturtype	Strukturer	Antal forekomster
Positive strukturer		
7230	trykvand i terrænniveau	11
7230	Rig mosflora	3
7230	Rig blomsterflora	7
6410	Tegn på hyppige oversvømmelser	7
6410	Rig flora	6
Negative strukturer		
7230	Udtørret	2
7230	Dominans af høje urter	8
7230	Opvækst af vedplanter	8
6410	Ingen tegn på oversvømmelser	3

Tabel 4.2.3. positive og negative strukturer ved de forskellige naturtyper i H66.

4.2.4. *Arealandel med græsning/høslet*

Flere af de lysåbne naturtyper er afhængige af en fortsat afgræsning eller naturlig dynamik, der hindrer tilgroning med høje stauder og vedplanter.

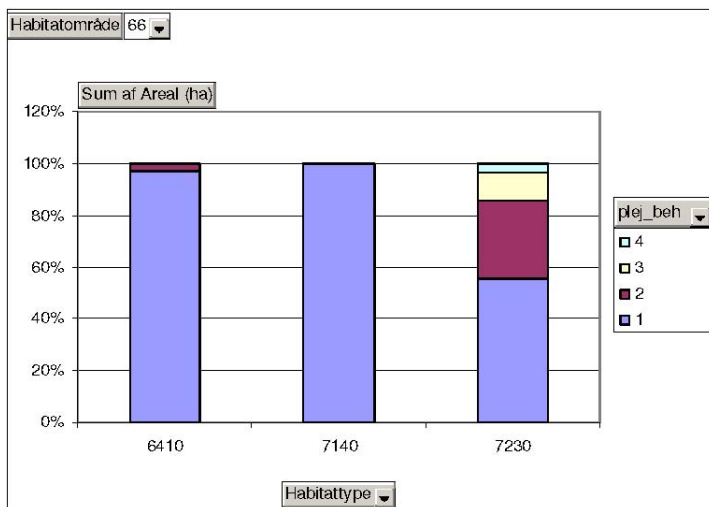
Det kan konstateres, at der mangler græsning eller høslet på 78 % af engarealerne og 40 % af rigkærene.

Tabel b.4.2.4..Arealandel med græsning/høslet 1) 0-5%, 2) 5-10%, 3) 10-30%, 4) 30-75% og 5) 75-100%. Udtræk fra TILDA.

4.2.5. Vurdering af akut plejebenhov

Skøn over hvor stor en del af arealet, der forekommer at være i gunstig tilstand uden akut behov for en plejeindsats. Der er en divergens mellem akut plejebenhov, og at der mangler græsning/høslet på så mange arealer.

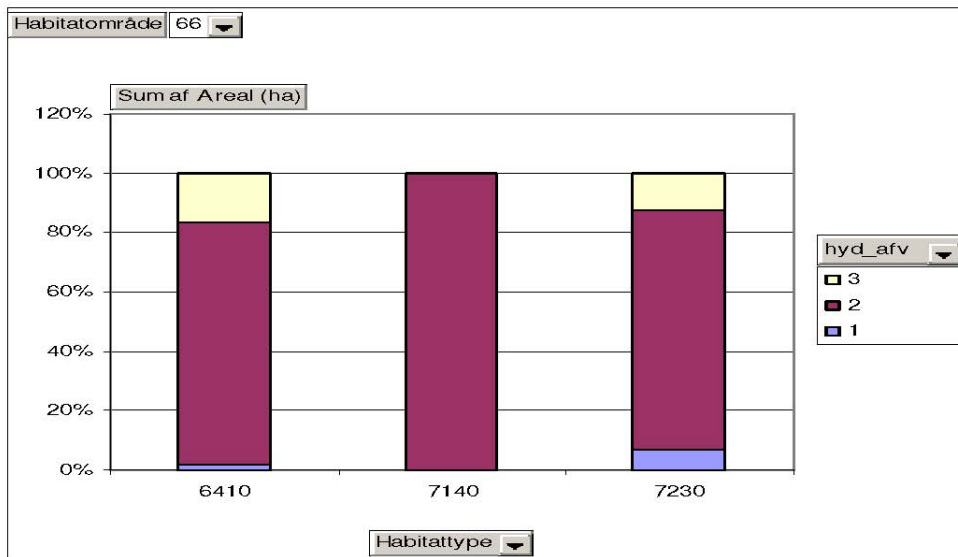

Figur b.4.2.5. Oversigt over akut plejebenhov. Behovets omfang er angivet som 1) ingen indsats nødvendig. 2) mindre indsats i en kortere årrække. 3) en større indsats i en kortere årrække. 4) betydelig indsats i en længere årrække. Udtræk fra TILDA.

B.4.3. Hydrologi

Bilag 4.3 Hydrologi H66

4.3.1. Hydrologi

Figur b.4.3.1. Oversigt over afvanding og vandindvinding i de polygoner, hvor de våde naturtyper er registreret 1) Afvanding og vandindvinding forekommer ikke 2) tegn på afvanding (grøfter el. lign.) men uden tydelige vegetationsændringer 3) afvanding medfører sommerudtørring og begyndende tilgroning. Udtræk fra TILDA.

For både tidvis våd eng, rigkær og hængesæk vurderes det, at der er tegn på afvanding i form af grøfter eller lign. På de fleste arealer er afvandingen dog ikke af en sådan størrelse, at det har givet tydelige vegetationsændringer.

På 12 % -17 % af arealerne med rigkær og tidvis våd eng er afvandingen dog så kraftig, at det medfører sommerudtørring af arealerne, og der er begyndende tilgroning.

4.3.3. Strukturer relateret til hydrologi

Sammenfatning af informationer fra naturtype-bilag (bilag 3). Det fremgår af tabel b.4.3.1 at der på flere arealer er positive hydrologiske strukturer i form af trykvand i terrænniveau i rigkærene, og på de tidvis våde enge i form af tegn på hyppige oversvømmelser. Af negative strukturer kan nævnes, at enkelte rifkærsarealer virker udtørret, og på engene at der ikke er tegn på oversvømmelser.

Naturtype	Strukturer	Antal forekomster
Positive strukturer		
7230	trykvand i terrænniveau	11
6410	Tegn på hyppige oversvømmelser	7
Negative strukturer		
6410	Ingen tegn på oversvømmelser	3
7230	Udtørret	2

Tabel b.4.3.1. Positive og negative strukturer ved de forskellige naturtyper i H66.

MATERIALELISTE

Litteraturliste -generel

Databaser

AND'en -Amternes NaturDatabase TILDA – database for TILstandsværdien af DAnske naturtyper
WINBIO – database over vandløbsbiologiske data – smådyr og fisk WINRAMBI – database over marin bundfauna AQUABASEN – database over marine makrofyter ALGESYS – database over marin plankton Dansk Ornitologisk Forenings DOF-base

Datakilder i GIS

Vejle Amts §3-tabeller, der omfatter beskyttede heder, søer, moser, strandenge, overdrev, ferske enge og vandløb. (Naturtyp.tab, NATVANDL.tab)

Vejle Amts artdata-tabel over levesteder for rødlistede, gullistede, sjældne, fredede eller på anden måde karakteristiske eller særegne plante-, dyre-og svampearter. (artdata.tab)

Vejle Amts fattigkærstabel (fattigkaer.tab)

Egekrat-tabel fra SNS (egekrat.tab)

Vejle Amts tabeller over uønskede arter Kæmpe-bjørneklo (bjorneklo.tab) Kæmpe-balsamin (balsamin.tab) Japansk og kæmpe-pileurt (pileurt.tab)

Vejle Amts tabel over gældende MVJ-ordninger (mvj-aftaler.tab)

Vejle Amts tabel over fredninger (fredning.tab)

Vejle Amts tabel over status på afgræsning af arealer med særlige naturværdier (graesland_2006.tab)

Odderdata fra DMU (Odder.tab)

Tabel med Conterras beregninger af kvælstofdepositionen på de enkelte naturområder i habitatomtåderne (vejlenaturdepon.tab)

Elektroniske datakilder

Vejle Amt, 2000: Overvågning af EF-habitatområdernes naturindhold i Vejle amt. Prioriterede naturtyper, forekomst af bilag II-arter, samt oplysninger om foreliggende oplysninger om samtlige arter under habitatdirektivet (tilsendt DMU, januar 2000).

Vejle Amt, 2002: Undersøgelse af heder i Vejle Amt.

Vejle Amt, 2002: Undersøgelse af strandenge i Vejle Amt.

Vejle Amt, 2002: Undersøgelse af udvalgte, værdifulde overdrev i Vejle Amt.

Vejle Amt, 2005: Miljøtilstanden i mindre søer i Vejle Amt 2003 (Egtved og Give kommuner).

Vejle Amt, 2000: Miljøtilstanden i mindre søer i Vejle Amt 2000 (Brædstrup, Tørring-Uldum, Jelling, Vejle, Kolding, Vamdrup og Lunderskov kommuner).

Vejle Amt, 1999: Miljøtilstanden i mindre søer i Vejle Amt 2003 (Egtved og Give kommuner) (Gedved, Horsens, Nørre Snede, Hedensted, Juelsminde, og Fredericia Kommuner).

Vejle Amt, 2004: Rødlistede planter i Vejle Amt 2003.

EntoConsult, 2003: Insekter på overdrev i Vejle Amt 2003.

Fredshavn, J., 2004: Teknisk anvisning til kortlægning af terrestriske naturtyper (TA-N3 version 1.01). Fagdatacentret for Biodiversitet og Terrestriske naturdata, Danmarks Miljøundersøgelser.

Danmarks Miljøundersøgelser, 2000: Naturtyper og arter omfattet af habitatdirektivet. Faglig rapport nr.322.

Danmarks Miljøundersøgelser, 2006: Data om træk-og ynglefugle samt odder til brug for basisanalysen.

Skov- og Naturstyrelsen, 1996: EF-fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder. Kort og områdebeskrivelser, status 1995.

Vejle Amt, 1999: Natur i Vejle Amt. En plan for mere og bedre natur.

(En rapport for hver kommune)

Skov-og Naturstyrelsen, 2000: Danske naturtyper i det europæiske NATURA 2000 netværk.

Danmarks Miljøundersøgelser, 2003: "Kriterier for gunstig bevaringsstatus" Faglig Rapport fra DMU, nr. 457.

Datakilder på papir

Danmarks Miljøundersøgelser, 1996: Naturovervågning højmoser 1995. Arbejdsrapport nr. 15.

Danmarks Miljøundersøgelser, 2005: Atmosfærisk deposition 2004. Faglig rapport nr. 555.

Ellenberg, H. et al., 1991: Zeigerwerten von Pflanzten in Mitteleuropa. Scripta Geobotanica vol.18:1-248.

Fredningsstyrelsen, 1986: Foreløbig oversigt over botaniske lokaliteter. 5. Vejle Amt.

Skov-og Naturstyrelsen, 1996: Danish Report 1996 on the Ramsar Convention Denmark and Greenland.

Skov-og Naturstyrelsen, 2003: Manual vedr. vurdering af de lokale miljøeffekter som følge af luftbårent kvælstof ved udvidelse og etablering af større husdyrbrug. Udgivet af Miljøministeriet.

Skov-og Naturstyrelsen, 2005: Opdatering af Ammoniakmanualen. Brev til amterne af 15. december.

Litteraturliste

Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Digitale kilder

Vejle Amt, 1999: Natur i Tørring-Uldum Kommune. En plan for mere og bedre natur.

Kilder på papir

Dansk Ornitologisk Forening, 1999: Optælling af ynglefugle i Uldum Kær-området.

Vejle Amt, ikke udgivet: Søer og moser i Tørring-Uldum Kommune omfattet af naturfredningslovens §43. Arbejdspapirer.

Vejle amt, 1994: Vandløbene i Tørring-Uldum Kommune 1994.

Tillæg om ny viden til Natura 2000-basisanalyse for Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

(Natura 2000-område nr. 77).

Tillægget gælder både for basisanalyser for lysåbne naturtyper og arter samt for skovbasisanalyser.

Natura 2000-planerne bygger på den eksisterende viden om naturforholdene. Denne viden er områdevis blevet opgjort i basisanalyserne for hhv. Natura 2000-skovplanlægning, Natura 2000-havplanlægning samt Natura 2000-planlægning for øvrige arealer. Basisanalyserne, der udgør en del af den færdige plan for Natura 2000-området, blev offentliggjort i 2007 og kan ses på [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside \(www.blst.dk/Natura2000plan\)](http://www.blst.dk/Natura2000plan).

Dette tillæg opsummerer den viden, der – ud over basisanalysens – supplerende indgår som grundlag for Natura 2000-planen. Tillægget er opbygget med et indhold og en struktur, der svarer til basisanalysens opbygning.

For nogle områder er der på baggrund af basisanalysen eller overvågningsdata mv. foretaget ændringer i udpegningsgrundlaget. Det gældende udpegningsgrundlag kan ses i figur 2 i naturplanen. I det tilfælde at nye arter er tilføjet udpegningsgrundlaget er vurderinger af deres levestedsareal opgjort i dette bilag.

Siden basisanalyserne er der i nogle områder foretaget kortlægning af yderligere naturtyper, skovnaturtyper på ikke-fredskovspligtige arealer og/eller en genkortlægning af i første omgang oversigtligt kortlagte arealer. De ny- eller genkortlagte arealer har bidraget med ny viden af betydning for Natura 2000-planerne.

Der er foretaget nye overslagsberegninger af den luftbårne kvælstofdeposition til de kortlagte naturtyper. Beregningerne omfatter nu alle kortlagte arealer af både lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.

I nogle områder er der endvidere sket væsentlige ændringer i driften, igangsat naturgenopretningsprojekter el.lign. siden færdiggørelsen af basisanalyserne.

1. BESKRIVELSE AF OMRÅDET

Områdets afgrænsning er uændret, og områdets overordnede naturindhold er uændret.

2. TILFØJELSER TIL UDPEGNINGSGRUNDLAGET

I basisanalysens afsnit 7 er omtalt væsentlige nyopdagede eller nyindvandrede forekomster af arter eller naturtyper, der ikke var en del af områdets oprindelige udpegningsgrundlag. Der er desuden fremkommet yderligere oplysninger om naturtyper og arter i forbindelse med overvågning og kortlægning udført 2006-2008. Disse arter og naturtyper er vurderet i forbindelse med en revision af udpegningsgrundlaget. Det aktuelle udpegningsgrundlag fremgår af figur 2 i naturplanen – og af [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside](#).

Følgende naturtyper: Brunvandet sø (3160), tidvis våd eng (6410), hængesæk (7140) og rigkær (7230) samt arter: Odder (1355) er tilføjet det oprindelige udpegningsgrundlag.

3. NYE DATA OM NATURTYPER OG ARTER

Første runde af kortlægningen af EF-habitatområdernes naturtyper blev foretaget i perioden 2004-2005. I første omgang blev kun 18 lysåbne naturtyper samt skovnaturtyper på fredskovspligtige arealer kortlagt. I løbet af 2007 og 2008 er der foretaget kortlægning af flere lysåbne naturtyper, og der er kortlagt skovnaturtyper på ikke-fredskovspligtige arealer. Endelig er der foretaget genkortlægning af områder, som kun blev kortlagt oversigtligt/stikprøvevist i første runde.

Nye data om areal og antal forekomster af naturtyper i dette Natura 2000-område fremgår af nedenstående tabel 1. Ud over de nævnte naturtyper er der i habitatområdet kortlagt et mindre udvalg af områdets vandhuller.

Data om ny-/genkortlagte naturtyper er medtaget såfremt der er tale om nykonstaterede naturtyper eller væsentlige ændringer i forhold til oplysningerne i basisanalysens afsnit 2 eller 7. Data om nye arter er medtaget såfremt der er nye oplysninger i forhold til basisanalysens afsnit 7.

Nr.	Naturtype	Registreret areal (ha)	Antal forekomster	Kilde
Terrestriske naturtyper				
3160	Brunvandet sø	0,24	3	3

Tabel 1. Opdaterede data om nye eller genkortlagte naturtyper i habitatområde nr. 66. Data stammer fra 1) NOVANA-overvågningsprogrammet (2004-2008) samt Vejle Amts overvågning i perioden 1988-2006. 2) Naturtypekortlægning 2004-05 (NOVANA/DEVANO). 3) Genkortlægning, supplerende kortlægning

2007-08 (DEVANO). Kortlægningsdata for naturtyperne (ekskl. vandnaturtyper) kan ses på [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside](#) under "Se på kort". *Prioriteret naturtype.

4. SUPPLERENDE TRUSSELSVURDERING

I basisanalysen blev der præsenteret en trusselvurdering og tilstandsdata for de forskellige naturtyper og arter. Hvad angår de ny- og genkortlagte naturtyper vurderes disse forhold at være afspejlet i henholdsvis struktur- og artstilstand, som kan ses på [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside](#) under "Se på kort". Struktur- og artstilstand udgør tilsammen naturtilstanden, som fremgår af figur 4 i naturplanen. De registrerede data (strukturparametre og artslistes) for de enkelte forekomster kan endvidere ses i den fællesoffentlige naturdatabase på www.naturdata.dk.

Ud over basisanalysens opgørelse af trusler mod områdets naturindhold er der nedenstående tilføjelser og ændringer.

4.1 Belastning af naturområder med luftbåret kvælstof

I tabel 2 er den gennemsnitlige afsætning af kvælstof opgivet som kommunevise gennemsnit af NH_y og NO_x for 2006 (DMU).

Kommune	NH _y (kg N/ha)	NO _x (kg N/ha)	Total N (kg N/ha)	Heraf stammende fra danske kilder (%)
Hedensted	11	8	19	39%
Lands gennemsnit	8	9	17	33 %

Tabel 2. Baggrundsbelastningen (i kg N/ha/år) i de kommuner, som Natura 2000-området ligger inden for. Kvælstofdepositionen er angivet som kommunevise gennemsnit af hhv. NH_y (ammoniak og ammonium, primært fra husdyrproduktion), NO_x (kvælstofoxider, salpetersyre og nitrat (fra transport, energiproduktion og industri) og total N (samlet tør- og våddeposition). DMU, 2006.

Det gennemsnitlige kvælstofnedfald i den kommune, hvori Natura 2000-området ligger, er 19 kg N/ha/år, hvilket er lidt højere end landsgennemsnittet. Belastningen med ammoniak og ammonium (NH_y) er ca. 38 % højere end landsgennemsnittet, hvilket tyder på, at det lokale og regionale husdyrhold har en relativt stor indflydelse på kvælstofnedfaldets størrelse. Nedfaldet af NO_x'er – der overvejende stammer fra transport, energiproduktion og industri – er ca. 11 % lavere end landsgennemsnittet.

Overlagsberegning af den lokale kvælstofbelastning

Da husdyrbrug ikke ligger jævnt fordelt i landskabet, vil kvælstofbelastningen af et naturområde variere alt efter om der ligger husdyrbrug tæt på naturområdet, eller der slet ikke er hus-

dyrbrug i nærområdet. Hertil kommer, at afsætningen af kvælstof på forskellige overfladetyper varierer i forhold til ruheden. Der er f.eks. stor forskel på, hvor meget der afsættes på en skov (med stor ruhed og dermed med stor afsætnings-overflade) og på en lysåben eng (med lavere ruhed og mindre afsætnings-overflade). Der er derfor foretaget en korrektion af de kommunevise gennemsnitstal i forhold til lokal husdyrtæthed og til forskellige naturtypers ruhed inden for Natura 2000-området. Ruheden af naturarealerne er vurderet på baggrund af den vedplantedækning, som er registreret ved kortlægningen.

Korrektionen er foretaget ved hjælp af en metode beskrevet i Ammoniakmanualen (Skov- og Naturstyrelsen, 2003) opdateret som beskrevet i boksen nedenfor. Der er ikke tale om en eksakt beregning, men om en forholdsvis grov overslagsberegning, der dog giver en indikation af om, og i givet fald hvor meget tålegrænserne er overskredet for de forskellige naturtyper. Derfor kan overslagsberegningerne ikke direkte indgå i myndighedsbehandling af N-belastning fra konkrete husdyrbrug/virksomheder.

Overslagsberegningerne viser, at kvælstofnedfaldet på størsteparten af naturområderne i Natura 2000-område nr. 77 ligger mellem 15 og 30 kg N/ha/år alt afhængig af den lokale husdyrtæthed og naturområdernes overfladeruhed.

Naturtype	Tålegrænseinterval kg N/ha/år	Kvælstofafsætning overslag (kg N/ha/år)		
		15-20	20-25	25-30
Tidvis våd eng (6410)	15-25 (f)	72%	21%	7%
Hængesæk (7140)	10-15 (c,g)	100%		
Rigkær (7230)	15-25 (c)	88%	12%	
Total		79%	17%	4%

Tabel 3. Overslag over tålegrænseoverskridelser i Natura 2000-området. For hver naturtype er angivet naturtypens tålegrænseinterval og andelen af det samlede areal i forskellige intervaller af belastninger. Tålegrænsen for et konkret naturområde vil typisk ligge indenfor tålegrænseintervallet.

Belastninger, hvor den lokale N-belastning ligger under den nedre grænse i tålegrænseintervallet (tålegrænsen ikke overskredet), er markeret med grønt, N-belastninger, der ligger indenfor tålegrænseintervallet (overstiger den lave ende af tålegrænseintervallet), er vist med gult, og N-belastninger, der ligger over tålegrænseintervallet (overstiger den høje ende af tålegrænseintervallet), er markeret med rødt.

- (a) Tålegrænsen for atmosfærisk belastning er ikke relevant, idet naturtyperne er naturligt kvælstofrige, ufølsomme for atmosfærisk tilførsel, eller forventes at modtage det største bidrag fra andre kilder, fx grundvand eller overfladenær afstrømning.
- (b) Tålegrænsen for beskyttelse af laver ($10 - 15 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme laver på lokaliteten ønskes beskyttet.
- (c) Tålegrænsen for højmoser ($5 - 10 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme højmosearter på lokaliteten ønskes beskyttet.
- (d) Tålegrænsen for Oligotrofe søer ($5 - 10 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) benyttes for småsøer i klitlavninger.
- (e) Tålegrænsen for heder ($10 - 20 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) anvendes, hvis dværgbuske (lyng mv.) er hyppige.
- (f) Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fersk natureng, der kan være mere kvælstoffølsom.
- (g) Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fattigkær, der har tålegrænse i intervallet $10 - 20 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$.
- (h) Naturtypen omfatter også Palludellavæld, der forventes at have tålegrænser i den lave ende af intervallet.
- (i) Baseret på tålegrænsen for laver.
- (j) Tålegrænsen bør modelberegnes. En modelberegning kan give lavere tålegrænser, ned til $7 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$.

Som det fremgår af tabel 3 gælder det for alle naturområder i Natura 2000-området, at de enten er eller kan være negativt påvirket af luftbåret kvælstof. Værst ser det ud for den meget næringsfattige naturtype hængesække, hvor den høje ende af tålegrænseintervallerne for kvælstofpåvirkning er overskredet for hele arealet (vist med rødt). Hertil kommer brunvandede søer, som ikke er vist i tabel 3.

Også for en mindre del af tidvis våd eng er den høje ende af intervallet overskredet, mens den lave ende af intervallet er overskredet for alle andre kortlagte naturtyper (vist med gult).

Bestemmelse af kvælstofnedfaldets størrelse på naturområder og sammenligning med andre beregninger

Den præcise størrelse af kvælstofbelastningen på et konkret naturområde er vanskelig at bestemme. Der kan enten foretages målinger (som er tidskrævende, omkostningstunge og usikre, da de som regel kun repræsenterer en kortere måleperiode og derfor skal omregnes til "normale" forhold), eller der kan foretages modelberegninger med modeller af forskellig art, hvoraf nogle er meget ressourcekrævende og omkostningstunge, mens andre har karakter af overslagsberegninger. Resultater fra alle modelberegninger er typisk behæftet med en forholdsvis høj usikkerhed.

Overslagsberegninger i basisanalysen 2006 og i dette tillæg (2009): De nye overslagsberegninger, der er præsenteret ovenfor, viser især på de meget tilgroede naturområder en lavere belastning på de fleste lysåbne naturområder end de overslagsberegninger, der blev lavet i 2006 i forbindelse med basisanalysen. Forskellen skyldes, at korrektionsfaktoren i forhold til naturområdets ruhed er revurderet, og der er anvendt opdaterede tal for kommunevise gennemsnitsdepositioner, geografisk fordeling af dyreenheder (CHR) og samlet N-emission på landsplan. Til forskel fra de daværende beregninger er der nu også beregnet kvælstofnedfald til skovnaturtyper. De nye overslagsberegninger vurderes at være mere retvisende end overslagsberegningerne fra 2006 – og de dækker ensartet alle landets Natura 2000 områder.

Overslagsberegningerne skal alene anvendes til at give et foreløbigt overblik over omfanget af tålegrænseoverskridelser til brug ved vurdering af gunstig bevaringsstatus, ikke til konkret sagsbehandling.

5. SUPPLERENDE MODSATRETTEDE INTERESSER

Der er ikke som følge af den supplerende kortlægning i Natura 2000-området identificeret nye modstridende interesser.

6. ÆNDRET NATURFORVALTNING OG PLEJE

Inden for dette Natura 2000-område vil der i løbet af 2009 blive udført forskellige tiltag i forbindelse med et naturforvaltningsprojekt. Vandløb vil blive genslynget, fladvander etableret, stier udlagt, og op til 27 ha med piletilgroning vil blive ryddet og efterfølgende plejet med høslæt og/eller afgræsning.

REFERENCER

Bak, J. 2003: *Manual vedr. vurdering af de lokale miljøeffekter som følge af luftbåret kvælstof ved udvidelse og etablering af større husdyrbrug*. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Danmarks Miljøundersøgelser, 2006: *Deposition af N komponenter 2006 – kommuner*.

[http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Miljoe-](http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Miljoe-tilstand/3_luft/4_spredningsmodeller/5_Depositionsberegninger/2006/depositionables/2006.dk.Ntot.kommuner.html)

[tilstand/3_luft/4_spredningsmodeller/5_Depositionsberegninger/2006/depositionables/2006.dk.Ntot.kommuner.html](http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Miljoe-tilstand/3_luft/4_spredningsmodeller/5_Depositionsberegninger/2006/depositionables/2006.dk.Ntot.kommuner.html)

Ellermann, T. m.fl., 2005: *Atmosfærisk deposition 2004, NOVANA*, Faglig Rapport fra DMU nr. 555, Danmarks Miljøundersøgelser, Miljøministeriet.

Ellermann, T. m.fl., 2006: *Atmosfærisk deposition 2005, NOVANA*, Faglig Rapport fra DMU nr. 595, Danmarks Miljøundersøgelser, Miljøministeriet.

Ellermann, T. m.fl., 2007: *Atmosfærisk deposition 2006*, Faglig Rapport fra DMU nr. 645, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Frohn, L. M. m.fl., 2008: *Kvælstofbelastning af naturområder i Østjylland. Opgørelse for udvalgte Natura 2000 områder*, Faglig Rapport fra DMU nr. 673, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Geels, C. m.fl., 2008: *Kvælstofbelastning af naturområder på Bornholm og Sjælland. Opgørelse for udvalgte Natura 2000 områder*, Faglig Rapport fra DMU nr. 689, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Nielsen O. K. m.fl., 2008: Denmark's National Inventory Report 2008. *Emission Inventories 1990-2006 – Submitted under the United Nations Framework Convention on Climate Change*. Faglig Rapport fra DMU nr. 667, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Skov- og Naturstyrelsen, 2005: Harmoniserede tålegrænser. Opdatering af 15. december 2005.

<http://www.skovognatur.dk/NR/rdonlyres/78C70731-71A2-40B6-B611-2F1340CB922A/14951/Ammoniakmanual02122005.pdf>